

ELŐFIZETÉSI ÁRAK.

Egész évre...	24 kor. (12 fr.)
Félévre.....	12 „ (6 „)
Negyedévre	6 „ (3 „)
Egy hóra	2 „ (1 „)
Egyes szám	5 fillér (4 kr.)
Vidékre	10 „ (5 „)

Megjelenik mindennap
korán reggel.
Unnep és vasárnap után is.

Kolozsvár 1903.

Főszerkesztő: Dr. PAPP JÓZSEF.

Vasárnap, Julius 26.

Láthatatlan ellenség.

Kolozsvár, július 25.

(-g.) S folyik a harc tovább. Elszánt, nagy küzdelem, a nemzeti jogokért. Akivel a harcot vivjük: láthatatlan ellőttünk. Mert nem az a hideg arcú diplomatával, nem Khuen-Héderváryval viaskodik az ellenzék: hanem valami felelősségnélküli, láthatatlan ellenséggel, melynek a szabadságharc idejéből a „kamarilla“ nevet adta a magyar közvélemény. Ezzel a hatalommal folyik a küzdelem. S a nemzet, mely évtizedekig néma tespedésbe merült, most végre odaállott a küzdők háta mögé és támogatja ezt a harcot, melyet érette, önállóságáért, boldogulásáért vivünk, azokkal a láthatatlanokkal, kik a bécsi boszorkánkonyhában kotyvasztják részünkre a lassan ölt mérgeitalokat.

Most, vagy soha! Ez a jelszó. a parlament küzdőterén. A cél kitűztetett. Oda el kell érünk. Ki utunkban van, félrelökjük. Ha ezt nem lehet: reátafosunk. De végre győzni kell a nemzeti eszmének az egész vonalon.

Ha belemélyedünk, ha elgondolkodunk a vigasztalan politikai helyzetben, egy egész csomó kérdés tolul elé.

Miért, hogy küzdenünk kell azért, amihez törvénybe iktatott jogaink vannak? Miért, hogy annyi pénz- és véráldozat után nekünk kérünk, követelnünk kell ami bennünket jogosan megillet? Ezekre a kérdésekre alig tudnánk feleletet kapni, ha nem számolnánk a bécsi láthatatlanokkal, akik mindig beleakaszkodtak a mi nemzeti törekvéseink szekerébe és megakadályozták annak előhaladását. Mert csak nem tételezhetjük fel azt, hogy a magyar király, Szent Istvánnak szent koronája felkent birtokosának — ha mindjárt osztrák császár is — akaratán és elhatározásán török meg a mi küzdelmünk. Nem, ez nem is lehetséges. De igenis, ott a korona körül, ott settenkednek a mi ellenségeink. Az előszobájában tanyáznak és elállják az utját annak, hogy a magyar nemzet sóhajai, vágyai, kívánságai, kérései a nehéz függönyökön át bejuthassanak a magyar király elé. Hát eddig csak valóban kértünk, instanciáztunk. Most megváltozott a helyzet. Öntudatra ébredt a nemzet. Ha eddig aláztosan kopogtattunk azon az ajtón, most már kissé dörömbölünk. Dörömbölünk, hogy meghallja a mi kétségbeesett kérésünket, nem — követeléseinket meghallja ott a legfelsőbb szobában a mi jó öreg királyunk. S meg fogja hallani. Vagy talán már meg is hallotta. S ha meg is fogja érteni, akkor le lesz győzve az a láthatatlan lakáj-kompania és diadalmaskodni fog a nemzeti eszme.

Mi lesz addig? Töprengés fogja el an aggodók lelkét. Mi lesz addig is, míg ez bekövetkezik? Nem-e vesztünk többet a réven, mint a mennyit nyerünk a vámon? Hát addig folyik a nagy harc tovább. Mert ki hallotta azt, hogy a körülkerített ellenséget futni engedték a győzők? Már pedig azokat a mi láthatatlan ellenségeinket, sohase kaptuk még olyannyira a puskacsövünk elé, mint most. Félre nem akarnak állani, hát le fogjuk őket taposni.

E küzdelemnek, e talán élet-halál harcnak nyomában virágoskert fakad. Olyan virágok, melyeknek már régen virítaniok kellene, de amelyek elfonnyadtak, elsatnyultak mindig, mert nem öntözte azokat senki. Csak a gyökérük, az maradt ép és egészséges, lenn az édes anyaföldben. Most végre kivirítanak. Kizöldül valahára az államfenntartó magyarság elátkozott fája és a virágok nyílását, a természet örök és megdönthetetlen rendje szerint követi a gyümölcsérés. Ezeket a gyümölcsöket: mindmeggannyi elnyomott nemzeti vágyat érleli meg, az a küzdelem, melyet folytatunk. — Ne mondja senki, ne állítsák a kishitűek, hogy a virágzás helyett még a gyökereket is kiszakítják, ha elveszítjük ezt a nagy csatát. Hát van-e a mi ellenségeinknek akkora hatalmuk, hogy kitépjék, kiszakítsák testünkől a szívünket? Nincs! S mivel nincs és mivel mi, ha kell a szívünk vérvével is tápláljuk a mi jogainkért folyó küzdelmet, hát azt a gyökereket ki nem szakíthatja e földből semmiféle hatalom: annak most már virágozni és gyümölcsöket kell teremni. Nem is sejtjük, nem is tudjuk mikor és hol lesz ennek a harcnak a befejezése. De azt érezzük, hogy győzni fogunk, győznünk kell, mert a magyar nemzeti eszmének diadalra kell jutni, ha százszor annyi láthatatlan ellenséggel kell is megküzdeni.

Hogy is mondotta Vázsonyi Vilmos?

„Nekünk pedig hiába ajánlják az óvatosságot, hogy forduljunk vissza a megkezdett útról. Nyolc hónappal tovább tart már ez a küzdelem. Mint hogyha az ellenségeknek sötét sziklát, utba álló hegysejteket kellett volna csakánnyalkal átvágnunk, úgy küzdött az ellenzék harcoló serege. Vájtuk az ellenségeknek ezt az egységét, a melyik utta áll, hogy meglássuk a másik utban a világosságot és mehozzuk nemzetünk számára. A mi csakányaink csengése azt mondja nekünk, hogy csak egy vékony réteg választ el bennünket a céltól. Ne várják hát mitőlünk azt, hogy visszaforduljunk. Földönjáró eltemetnek bennünket, de meg nem hátrálunk és vissza nem fordulunk.“

Iparbank.

Kolozsvár, július 26.

Örvendő észleljük, hogy városunk közvéleményében milyen nagy érdeklődést keltett egy új iparbank alapításának híre. Örvendhetünk ezen mert ezáltal felébredni látjuk azt a közönyt, a melyet közönségünk minden gazdasági eseményt iránt tanúsított. De a midőn ezt konstátáljuk, lehetetlen, hogy ne figyelmeztessük azokat a köröket is erre az észlelt ellenség érdekfűzésére, a kik hivatva lesznek arra, hogy ezen eseményekhez fűzött várakozást kielégítsék. Nem könnyű feladat az, a melynek megoldásába belefogtak. Nagy erélyt, gyakorlati érzéket és tudást fog igényelni, hogy megfeleljenek azoknak a vérmes reményeknek, a melyeket jogosan hozzáfűzhetünk.

Azt hiszem mindnyájan tisztában vagyunk azzal, hogy Kolozsvárnak, Erdélynek bankra, a szó közönséges értelmében, szüksége nincsen. Nincs szüksége még az iparoságnak sem, mert szilárd meggyőződésünk az, hogy egyszerű, de esetleg még fokozott hitelnyújtás által sem leszünk képesek ezt az eláradt, kiszípolozott osztályt fölsegíteni.

Itt gyökeres reformra van szükség, a mely azonban csakis egy tökével rendelkező bankvállalat keretében vihető keresztül. Most tehát, a midőn ezen bank megalakulása biztosítottnak látszik, kötelességünknek tartjuk, hogy mi is reámutassunk azokra a nagy feladatokra, a melyeknek megoldása az iparosztály életkérdését képezi.

Mindenek előtt feladatát fogja ezen banknak képezni, az iparosztálynak megszerezni azt a forgó tőkét, a mely nélkül prosperáló üzem fenn nem tartható. Ez a forgó tőke azonban egyszerű hitelnyújtás által nem pótolható. Ez csak egy képes üdvös hatást gyakorolni, ha az üzemben biztos alapot képez, a melyre minden körül-

mény között föltétlen számíthat, a mely erkölcsi és anyagi ereje kell hogy legyen. Az egyszerű hitelnyújtás, minél nagyobb és kiterjedtebb mértékben történik az, annál inkább ró az iparosra nyomasztó gondokat. Adósságainak folytonos szemmel tartása és rendezése sok időt és figyelmet von el, a mi csak iparának rivására megy.

Az iparbank ne nyújtson tisztán kölcsönt, de elsősorban társuljon bizonyos betét erejű ügyes és megbízható iparosokkal. Ezáltal megbízható alapot fog az iparosnak szerezni, a melynek alapján az nyugodtan szentelheti magát tisztán az előállítás gondjainak.

A nyugati államokban már régen felfigyelték azt, hogy az iparos, de a gyáros is, csak úgy prosperálhat, ha minden idejét, egész tehetségét a termelés tökéletesítésére, egyszerűsítésére fordíthatja.

Ezen az alapon nőtt Németország. Anglia ipara is oly nagyra. De megjegyezzük, hogy a legtehetségesebb és legszorgalmasabb iparososztály sem képes egyedül magára utalva, érvényesülni. Ha a nyugati államok közgazdaságának funkciójába alkalmunk van gyakorlati szemmel betekinteni, mindjárt feltűnik az, hogy milyen szoros összefüggés van a kereskedelem és ipar között. A tökéletesített gazdaságban teljesen érvényesül az az elv, hogy csakis egészséges és jómódú iparos osztály mellett pro perit hat a kereskedelem is és a kereskedők törekvése itt nemcsak arra irányul, hogy saját nyereségüket minél magasabbra fokozzák, hanem teljes figyelemmel vannak az iránt is, hogy az iparos meg tudjon élni. A nagykereskedő, aki iparosainak készítményeit megveszi, tanácsosnál látja el a nyersáru beszerzésére, a készítés módjára és mennyiségére nézve. Mintaként szolgál neki és ha kell üzemének bővítésére nagy összegekkel hozzájárul.

Ha a mi kereskedő osztályunkat látjuk, lehetetlen, hogy ezt némileg ne okoljuk az ipar senyvedéseért, mert a kivételek mellett nagy számmal látunk még olyanokat, akik szék látkörrel nem tudják fölfogni, hogy az iparos osztály jóléte, a saját érdekük. De nemcsak kereskedőinknek, hanem pénzintézetekünknek is ugyan azt a szemrehányást tehetjük.

Az új banknak tehát saját érdekében szüksége lesz majd arra, hogy az iparosok érdekeit a kereskedőkkel szemben megvédje. És itt reámutatunk ismét arra az ideára, a mely lapunk hasábjain egy ízben már napvilágot látott, arra, hogy az új bank vállalja magára a nyersanyagok beszerzését és a kész áru eladását. Teljesen gyakorlatilag szervezett osztályoknak kellene ezzel foglalkozni.

Állandó összeköttetésben lenni nemcsak a hazai, hanem a külföldi termelőkkel és fogyasztókkal.

Olyan cikkek előállítását, a melyeknek foggasztása biztosítva van, teljes erőből forszírozni. Minden segédesszekt készséggel nyújtani.

Az iparosok följegyzései és könyvelése szakértők által kell, hogy szervezve és ellenőrizve legyen.

Szóval még egyszer ismételjük: minden gondot levinni az iparos válláról, a mely munkájától elvonja.

Sokan lesznek talán, akik ezeket a terveket altruisztikus ideáknak fogják tartani, de erre az a válaszuk, hogy lehet az altruizmus öncélú. És miszliárdan megvagyunk győződve, hogy ez a bank csakis akkor fog prosperálni, ha szakít az eddigi tradíciókkal. A mi iparosainknak nemcsak hitel, hanem hathatós segítség, nevelés kell. Nevelés, a melyet csakis a gyakorlat nyújt.

Szilárdan ez a bankintézet csakis akkor fog állni, ha a fillérei is, a melyekre támaszkodik szilárd alapot képeznek.

Éber Jenő.

A kolozsvári rendőrlaktanya ügye.

— Egy kis figyelmeztetés. —

Kolozsvár, július 25.

Hosszu idő óta húzódik Kolozsvárott a rendőrségi laktanya ügye. A tanácsház urainak sok gondot és fejtörést okozott ez a kérdés, melyet most mint hallottuk, immár véglegesen megakarnak oldani, azonban nemcsak, hogy nem valami előnyösen, hanem anyagilag és egyébként is a város hátrányára.

Miután pedig nekünk határozott meggyőződésünk, hogy a tervezett mód szerint maga a rendőrség ügye is meglehetősen hátrébe szorulna, kötelességünknek tartjuk

már most, jóeleve figyelmeztetni az illetékes köröket.

Amint ugyanis értesülünk, a rendőrlaktanya céljaira, a Külmagyar-utczában a dohánygyár körül levő volt Stappa Keresztély-féle telket óhajtják megvenni.

A telek ára — forrásunk szerint — 36.000 korona, értéke ugyanazon forrásunk szerint 22.000 korona.

A helyzet tehát az: **hogy a rendőrséget kióhajtják helyezni a kültelekrekre és pedig egy drága telekvétel egybekötve.**

Hát ez ellen elműjk mi fel már most jó eleve szavunkat. Mióta a rendőrségi laktanyának kérdése felferült, azóta mindig azt az elvet hallottuk elhangzani az illetékes köröktől, hogy a rendőrségi laktanya feltétlenül a város központján helyezendő el. Ezen elvnek szem előtt tartásával vétetett kombinációba a „Tornavivoda“ épülete, melyről azonban sok viszontagság után az érdekelteknek sikerült elhárítani azt a csapást, hogy rendőrlaktanyává alakíttassék és maradjon továbbra is tennisz és korcsolyapályának.

Ekkor merült fel az a terv, hogy a Redout épületét alakítsák át rendőrlaktanyává és centralizálják ott az egész rendőrséget. E terv a legolcsóbb lett volna a városra nézve, ám úgy látszik ezért nem is kellett. Pedig az az épület fekvésénél fogva is kiválóan alkalmasnak mutatkozott erre a célra, de átalakításokkal és istálló építésekkel mindenesetre használhatóvá lehetett volna tenni. Ám nálunk nem igen kedvelik a „Columbusz-tójsa“ féle megoldásokat, nálunk a komplikáltabb elintézkések a kedvesek.

Ezért fordulnak most a Külmagyar-utca felé, a mivel kilöki a rendőrséget a város belterületéről, a külvárosba és megfizetik mindezt még esetleg jó drágán is. Hát itt — úgy véljük — valami nagy tévedés van készülőben. Erre a tévedésre mi ezennel reámutatunk és szavunknak lesz tán némi visszhangja is. Arra kérjük ugyanis azokat, kik e dologban intézkednek: maradjanak meg a város belterületén, mert a közbiztonság érdeke feltétlenül azt kívánja, hogy a rendőrlaktanya a központban legyen. Ennél fogva minden olyan kísérlet, mely ezt a kérdést a város külterületén óhajta megoldani eleve perhorreszkálnunk kell és arra még gondolnunk sem lehet.

Intimitások.

A politika kulisszái mögöl.

— Fővárosi tudósítónktól. —

Budapest, jul. 25.

(A helyzet.) Ma, szombat, van ke-rek egy hónapja annak, hogy Khuen-Héderváry Károly gróf kormányelnök a képviselőháznak bemutatkozott, beköszöntőjét azonban mindeddig nem vették tudomásul.

Széll Kálmánt a passzív resistencia politikája buktatta meg, utója pedig ott folytatja, a hol az előd zátonyra jutott.

Ez a helyzet signatúrája.

*

(Apponyi beszéde.) És leszálott Apponyi Albert gróf arról a magas emelvényről, a melyre a Ház közbizalma emelte, hogy babár más helyről mégis ennek a bizodalomnak a szilárd alapon, mint hazafi szőlőn a hazafiakkal. A vég az volt, hogy mindenki rejtett célzatokat keresett ebben a hatalmas szózatban, a kibontakozás útját azonban éppen ezért senki sem lelte meg benne.

A helyzet tehát nem változott.

*

(Khuen utazása.) — A kormányelnök vasárnapra Ischibe készül — hirdetik még a »beavatottak« is. Hétfőn döntő fordulat következhet-e, a vasárnap audien-ciából kifolyólag. A kormányelnök megkapja odafont az utolsó instrukciókat és vagy megy, vagy tartósan marad.

És mi történt? A kormányelnök Budapestben maradt, mert nem látja szükségét annak, hogy Ischibe utazzék.

SZERKESZTŐSÉG

KIADÓHIVATAL

Egyetem-utca 7., (Lyceum-nyomda.)

HIRDETÉSEK DIJA:

Négyszög centiméterenként 8 fillér.

Iparosok és kereskedők kedvezményben részesülnek

Nyilttér soronként 40 fillér.

Ez azt jelenti, hogy nincs ok, hogy az eddigi taktikán változtasson és azt jelenti, hogy a helyzet nem változott.

(Nem változott semmi.) „A helyzet.“ Ezt a címet viselik a lapok politikai rovatai. És ilyen „helyzet“ van a kormány-párton, a függetlenségek három árnyalatán, tőzsdéken, a néppárton és azokon a pártokon, a melyeket egy-egy ember képvisel csupán. A helyzetben azután variál a hangulat és alakul ez a helyzet minden irány-ban csak nem tisztul. Olyan zavaros az, mint volt Khuen-Héderváry gróf elővetele-keor és semmivel sem tisztább, mint a mi-akor az ex-lex-be léptünk, a melyben immár három hónapja leledzünk.

(A bécsi lapok.) Makkai Zsiga bá azzal a kérdéssel járult pénteken Olay Lajos, a vitarendezőök feje elé, hogy:

— Lajos bátyám! Olvastad-e már a mai bécsi lapokat?

— Uram, ne hagyj el! — csapja össze kezét Olay — hát már Zsiga, te is olvasod a bécsi lapokat?

Ótöl-hatol Zsiga bá, mint az a gyerek, a ki rossz fát tett a tűzre, aztán kivágja:

— Nem én, dehogyan is én, már hogy is olvasnám én, de a szállásadóm sógorője fiának egyik barátja olvasta azokba a bécsi lapokba, hogy megadják a nemzeti enged-ményeket.

— Hát hisziesz-e te, Zsiga, a német-nek? — faggatja Olay Makkait.

— Már hogy hinnék! — szabadkozik Makkai.

— Ne is tedd — inti Olay — mert a német meg a stempilis papíron is hazudik, az újságját pedig visszafelé kell olvasni.

Az ipartestület ügye.

Kolozsvár, július 25.

Egyik tekintélyes iparosunk tollából vetjük a következő sorokat:

Ha nem aggasztana az a feltevés, hogy félreértene, éppen azok, kiknek érdekében aggodásolni kívánok ehhez az unalomig hozzászólóknak „ügy“-höz, méltán irhatnám a címhez a „szennyese“ jelzőt is. Mivel azonban nem leleplezéseket akarok tenni, csupán arra szorítkozom, hogy néhány szóval jelezsem és ismertessem a Tóth József elnöksége óta ipartestületünkön kifejtett állapotokat.

A volt elnökséget és előjáróságot azzal vádolták Tóthék tavaly, hogy a „kisiparosok“ pénzét házvételeire és részvények vásárlására „pazarolták“. Nos hát való igaz, hogy az első előjáróság egy fillér vagyon nélkül kezdte meg működését és dacára annak, hogy a Tóthékra szavazott iparos polgártársaknak nagy része soha egy fillérrel sem járult az ipartestület költségeihez, mégis megtörtént az a csuda, hogy hat évi működése alatt az a sokat rágalmozott vezetőség körülbelül 50.000 K aktív tiszta vagyont szerzett a testületnek és azt kezelni is tudta ok és célszerűen.

Hogy most — rövid egy évi működése után — a jelenlegi vezetőség ezt a vagyont mennyire **apasztotta** le, pontosan nem tudom, de nem is az én dolgom azt firtatni, tegyék meg azonban ezt azok a t. polgártársaim, a kik a régi vezetőségre kigyót-békát kiáltva nagy diadalal és dics-hymnuszok zengedezése közben ültették Tóth uramat a neki éppen nem való elnöki székbe.

Bizonyosságot tett arról, hogy nem oda-való, azzal, hogy egyáltalán **semmi nyomat sem látjuk** egy évi működésének, ha csak abban nem, hogy az ipartestületnél azóta a legnagyobb fejetlenség van, a legnagyobb rendszerelenség a hivatali keze-lésben, — amit az irattár elintézetlen ügyei tanúsítanak. Tessék csak a számvérő bizott-ságnak olyan ügyvizsgálatot megejteni, a minőt a régiak gyakoroltak, akkor elő fog tűnni az a pontosság és lelkiismeretesség, amit az elnökség a titkárral együtt egy év óta gyakorol. Ugy vagyunk értesítve ugyanis, **hogy felhajtott bírságpénzek hónapokig elkölveletlenül hevernek a s. titkár fiókjában — elszámolatlanul.** Elveszett munkakönyvek helyett 1—2 ko-

Krajcsovich Gábor

Legjobb varrógéptűk, Acetelin kerékpár-lámpák és elsőrendű Calcium carbid.

varrógép- és kerékpár raktár Kolozsvárt, Jókai-utca 11. szám.

Varrógépeket családok és iparosok részére, valamint kerékpárokat csak nálam vásárolhatni a legjobb minőségben, a legolcsóbb árak mellett, a legkisebb részlet-fizetésre is.

rona külön honorárium fejében adnak ki újat, annak dacára, hogy a törvény szerint ezt díjtalanul tartozik — kellő igazolás mellett — a hivatal kiadni. Holmi „személyi“ kiadások címén vacsora költségeket számol el a s. titkár ur?!

Mindezekre bizonyítékaink vannak, a melyeket, ha ideje elérkezik érvényesíteni is ogunk!

Vajjon tudomással bir-e ezekről a hatóság biztos ur, a ki olyan elöszeregettel, törvénytelen módon ezeket az urakat installálta?

Megfontolta-e dolgát az iparhatóság most, a mikor a mult évi választás fölött III-ad fokulag a keresk. miniszter döntött aképen, hogy egy pártatlan bizottság-nak adandó át az intézkedés az új választásig, és ez a hatóság a törvénytelenül beiktatott, és működésétől jogérvényesen immár elmozdított vezetőségre bizza ezen bizottság megalakítását?!

Valóban ideje volna már, hogy iparosaink felocsudjanak egy kissé és azok, a kik eddig nembánomással viseltettek ezen nagyon fontos közintézmény iránt, végre valahára egy kis érdeklődést tanúsítsanak az ipartestület ügyei iránt. De nem személyi torzsalkodással, nem „kis- és nagy-“ jelzők hangoztatásával, hanem valódi ügyszeregettel kell hogy érdeklődjék minden tisztességes iparos azon intézmény iránt, a mely jó és lelkiismeretes vezetéssel, a széthúzó elemeket összekapcsolni törekvő munkássággal áldáshozó intézménnyé kell, hogy fejlődjék, minden igaz iparérdekeknek javára, előmenetelére kell szolgáljon; míg ellenben ez a mostani állapot, a melyben a szereplők nem birnak még a feladatoknak a legelemibb ismeretével sem, csak vizsályt, elposványodást, végeztüllést teremhet csupán.

Az iparhatóság pedig teljesítse **ellenőrzési** (de nem **rendelkező**) kötelességét úgy, a mint azt a törvény betűje és szelleme rendel. Mert hát igaz is az, hogy „a **biró** **úmagának** **birája** nem lehet.“ Pedig az ipartestületi hatósági biztos és az első foku iparhatóság így van egymással!.. És ez sem jól van!

Mester.

Országgyűlés.

Budapest, július 25.

Csendes mederbe terelődnek ismét a vizek. Szombat különben is a pihenések napja szokott lenni. Obstrukciós eszközre ilyenkor nincs szükség, mivelhogy ugyis annyi mindenféle van szombatra elintézés végett kint, hogy a tulajdonképpeni napirend nem igen emészti a nemesebb obstrukciós erőket.

A képviselők közül sokan utaztak el s ez alaposan meglátszik a Házban. Nagyon kevesen vannak. Annál több mindenféle van a napirenden, különösen az interpellációkból. Kolosváry honvédelmi miniszter ma válaszul Olaj Lajos és Szalay László interpellációjára. Új interpelláció pedig összesen hat van.

Az ülés elején megjelenik a teremben gróf Apponyi Albert is és a jobbközépen foglal helyet. Apponyi tudvalevően ebben a vitában már nem elnökölhet, mert maga is felszólalt. Azért jött ma Budapestre, hogy a képviselők küldöttségét a kassai Rákóczi-ünnepre vezesse.

A képviselőház ülése.

Tallán Bela elnököl. Féltenegye után nyitja meg az ülést. Felolvassák és hitelesítik a jegyzőkönyveket. Majd az elnök megteszi a soron levő előterjesztéseket.

Az interpellációs könyvet olvassák fel ezután. A következő interpellációk vannak bejegyezve. Régebbiről Lovász Márton a karlócai görögkeleti egyházmegye közgyűlésének felfüggesztése tárgyában a miniszterelnökhöz, Olaj Lajos a villamos vasutak szabályozása kérdésében a kereskedelmi miniszterhez, Nesi Pál az orthodox zsidó-utazások vasárnapi munkaszünetének tárgyában a pénzügyminiszterhez, ma pedig Bakó József a sós biróválasztás ügyében a belügyminiszterhez, Vési József a III. kerületben lévő Aranyárok szabályozása tárgyában a földmíveléstudügyi miniszterhez, Lendi Adolf pedig az 1898-iki királylátogatás napjaiban történt temesmegyei közigazgatási visszaélések ügyében a belügyminiszterhez jegyezték be interpellációját.

Tallán elnök: Minthogy a honvédelmi miniszter ma az ülés végén felel Szalay Lászlónak Forró közszéki tüzérségi lötege ügyében és Olaj Lajosnak a póttartalékosok behívása tárgyában hozzáintézt interpellációira, minthogy egyébként is több interpelláció van bejegyezve, az interpellációkra félegykor tér rá a Ház. (Helyeslés.)

Következik a napirend.

A napirend.

A napirendhez, a miniszterelnök programjához, a Mukics Simon szól hozzá elsőnek.

Mukics Simon: A kormányelnök iránt bizalommal nem viseltetik, mert ennek a programjában sok fontos szükséges reformról szó sincs s viszont, ami bennfoglaltatik, azt veszedelmesnek tartja az országra. A miniszterelnökben itt is csak a horvát bán nyilatkozott meg.

Nesi Pál: Ugy van! Nekünk mindig horvát bán marad.

Mukics Simon: A koronától a magyar nemzet annyi politikai ildomosságot elvárhatott volna, hogy ne egy idegen, nemzetietlen embert küldjön a nyakunkra, hanem egy a parlamentből, az itteni politikai világból való férfit.

Mukics Simon: Sokat beszélnek a függetlenségi párt egyhangú leszerelő határozatáról. Hát az egy képtelenség, hogy ez a párt csak egy percre is abbahagyta volna a harcot a nemzeti jogokért anélkül, hogy vívmányokat kaptnak volna, hanem csak azért, hogy Széll Kálmán helyett a jogtiporló Khuen-Héderváryt kapjuk.

(Tomasics horvát miniszter most jön be, de nem a miniszteri székbe ül, hanem a jobbközépen egy hátulsó padjára.)

Nesi Pál: Tomasics felmondott? Ezt örömmel konstátalom.

Mukics Simon: A helyzet pedig maradt minden tekintetben ugyanaz, mint Széll alatt. Ki áll a nemzet akaratának ujában? Makkai Zsiga: Tomasics, Héderváry, Kolosváry, Fehérváry — csupa váry?

Mukics Simon: Az alkotmányos királyról ez nem tehető fel. Az ellenzék tehát nem adja fel a küzdelmet, mert ezt kívánja a nemzet becsület.

Makkai Zsiga: Meg a székegy becsület?

Mukics Simon: A király nem követelheti a német nyelvet a magyar hadseregben.

Makkai Zsiga: Nem vagyunk negyvenen!

Nesi Pál: Csonka a parlament. Nincsenek itt az öszerekek. Vajon hol vannak?

Makkai Zsiga: Az Újvárszéken.

Borbély György: Hát Kossuth Ferenc hol van?

Nesi Pál: Bejelentette, hogy szabadságra megy. Jól megérdemelte a pihenést, de az öszerekek már nyolc hónapja pihennek!

Mukics Simon megint tovább beszél, lassan, csendesen, obstrukciósan. A teremben kevesen vannak, úgy, hogy Várady Károly a határozatképesség konstatacióját kéri. Az elnök megnyomja a villamos csengőt, egy pár képviselő bejön a terembe és ezzel a határozatképesség réme elmúlik. Mukics megint folytathatja.

Nesi Pál és Makkai Zsiga asszisztálnak neki közbeszólásaikkal. Makkai odaül az újságírók padja elé és azoktól szedi magába az inspirációt. Minden újságírói armányos elmésségnek Makkai ma a szöcské. A halk megjegyzéseket röptiben ellesi és belekiáltja az ülésterem zugó ürességébe.

Igy mulik az idő félegykor.

Ülés végén Gróf Khuen-Héderváry miniszterelnök inditványozza, hogy a Rákóczi-ünnepre való tekintettel, a legközelebbi ülés napját *keddre* tűzzék ki. Inditványát a Ház elfogadta s ezzel az ülés beakasztott.

A válságos helyzet.

— Politikai munkatársunktól. —

Budapest, július 25.

Általános az a kérdés foglalkoztatja az embereket, politikusokat és nem politikusokat egyaránt, hogy:

— Igazán kíváncsi vagyok, hogy mi lesz ennek a mostani állapotnak a vége?

De senki sincs, a ki erre a kérdésre meg tudná adni a pozitív választ. Sem a kormány, sem a liberális párt, sem az ellenzék. Mindenki töri a fejét, hogy felfedezzen valami arkanumot, a melylyel segíteni lehetne a bajon és innen van, hogy egy tervnek a híre merül fel a másik után. — Bizonyos azonban csak egy: az, hogy minden politikai kör óhajta óhajta a kibontakozást, a mely azonban egyelőre szinte lehetetlennek látszik.

Ha az alábbiakban tudomásul vesszük azokat a híreket, melyekről többé-kevésbé nagy bizonyossággal beszélnek, teszünk csak azért, hogy megvilágítsuk a helyzetet és kimutassuk, milyen kipékéskapkodás uralkodik a politikában.

Egy hír szerint Khuen-Héderváry miniszterelnök azt mondotta volna:

— **Én ráérek várni január elsejéig!**

Ebből arra következtetnek, hogy a miniszterelnök ügyig tűrni akarja az obstrukciót, a nélkül, hogy valami intézkedést tenné. A katonákat, a kiknek az ideje október 1-én letelik, benn tartanák december végéig, a mit a törvény megenged, ujéven tul pedig a póttartalékosokat hívják be.

Ez a hittétel nem most merült fel először, de hitelt most sem érdemel. Eltekintve attól, hogy senkinek tudja megnevezni, hogy az egyébként is teljesen magába zárkózott Khuen-Héderváry voltaképpen kinek mondta azt, hogy ő január elsejéig ráér várni, bizonyos az is, hogy a király és a közös hadsereg vezetői egyáltalában nem mennének bele az említett katonai intézkedésekbe, amelyek erősen megbontanák a hadseregben a rendet és amelyek olyan zűrzavart idéznek elő a hadsereg szervezetében, hogy évekig tartana, amíg ismét vissza lehetne jutni a rendes kérvényezésre.

*

Egy másik hír, hogy Tomasics horvát miniszter csakhamar menni fog. Állítólag maga a miniszterelnök is belátja, hogy Tomasics tarthatatlan a maga pozíciójában. Azonkívül pedig Khuen-Héderváry látván, hogy Tomasics milyen vörös posztó az ellenzék szemében, elejét akarja venni annak, hogy a horvát miniszter személye továbbra is okot szolgáltatson a kihoznásokra.

Ugy mondják, hogy Tomasics elejtésére a miniszterelnök tegnap, Vázsonyi Vilmos beszédének a hatása alatt tökélt el magát, mikor látta, hogy az ellenzék nem hajlandó megbocsátani a horvát miniszternek azokat a magyarellenes nyilatkozatokat, melyeket a multban tett.

Tény az, hogy Khuen-Héderváry tegnap Vázsonyi beszéde alatt sokat jegyzett, még pedig éppen akkor, mikor Vázsonyi Vilmos Tomasics multbeli szerepléséről beszélt. Ebből nyilvánvalóan látszik, hogy Khuen-Héderváry reflektálni akar azokra, amiket Vázsonyi Tomasicsról mondott, bár a »beavatott«
kormánypártiak szerint a miniszterelnök olyanformán akarja védelmébe venni a horvát minisztert, hogy az nem tud elég jól magyarul és inkorrekten módon fejezte ki magát.

Annai bizonyos, hogy Tomasics elejtése jó hatást gyakorolna az ellenzékre.

*

Érdekes az a türelmetlenség, melylyel a kormánypártiak az ó-liberális része nézi azt a teljes tértelenséget, melyet a kormány tanúsít az új obstrukciójával szemben.

Ma Bauer Antal, az ugodi kerület képviselője cikket közöl egy felhivatalos, német lapban és abból indulva ki, hogy a mostani áldatlan helyzet, milyen nyomasztó hatással van Magyarországra gazdasági életére, odakonkludál, hogy a kormány mondja meg végre, nyújthat-e valamit az ellenzék követelések kielégítésére. Ha van mit adnia, álljon elő vele, ha nincs, akkor is mondja meg, de ne hagyja a közvéleményt az eddigi bizonytalanságban.

Néhány ó-liberális egyébként azzal közelítette meg az obstrukciót, hogy azt mondta: — Szabadjatok meg, hogy mi a ti kívánságaitoknak az elfogadható minimuma. Ha azt látjuk, hogy megvalósítható, amit követeltek, mi ó-szabadelvűek hajlandók vagyunk a magunk részéről garantálni nektek, hogy annak idején, váltva veletek dolgozunk e követelések megvalósítására.

Az ellenzék azonban nem is reflektált erre az ajánlatra. mert természetesen nem veheti komolyan, illetőleg nem tekintheti a kormányt egy részének ilyes állásfoglalását elegendő garanciának arra, hogy leszerelje az obstrukciót.

Halál Boszniában.

A gyilkos gyakorlat.

Koloszvár, július 25.

Szegény, elgyötört bakák rémes levelet írnak Boszniából. Olyan hadgyakorlatokat tartatnak velük, amelyekről tömegesen puszolnak el. A legújabb hírek szerint **tizenöt katonát halt meg egy hadgyakorlaton.** A levél a következő:

A Trebinjén állomásozó 12. gyalogezred két zászlóalja körülbelül nyolcszáz emberrel Nevezinjébe indult július 20-án, hogy résztvegyen a manőverben. Utközben — felső rendelet folytán — a bileki katonasággal hadakoztak. A bileki fél derekas fellépése miatt a 12. gyalogezrednek nem volt ideje hosszabb pihenőre. A hőség akkor rendkívüli volt: 57° Celsius a napon!

A bakák az előírt fölszerelésen kívül még a parádés mondurt és cipőt is vitték magukkal. Noha a Bilekbe való berukkolást tizenkét órára rendelték, a gyakorlat két órával tovább elhúzódott. Már a délelőtti órákban az egyik ezredorvos hetven maródit jelentett, mégis tovább folytatták a gyakorlatot. Ennek elvégzése után a bileki tábornok az ezredparancsnok helyettesének, Grünzweig alezredesnek pihenőt ajánlott arra az esetre, ha az ezred fáradt volna, a mit azonban az ezredes, a légénység magatartását teljesen félreismerve, nem fogadott el.

Török ezredparancsnok maga már előbb — kimerülve a hőségtől — kocsióra ült és Bilekbe hajtatott. Bilektől két három kilométernyire aztán elkövetkezett a katasztrófa.

Az ezred fele összerogyott, kilenc ember az ut szélén napszúrás folytán szörnyen halt, tizenöt embert eszméletlen állapotban kórházba vittek; ezek közül haton iszonyú görcsök között rövid idő múlva kisenvedtek.

Azoknak a katonáknak a száma, akiket kisebbfokú napszúrás ért, bizonytalan, de mindenesetre meghaladja az ötvenet. Négy ember eltűnt.

A magyar fiúk veszte szörnyű hatással volt a lakosságra és a légénységre. Kedden temették el a tizenöt halottat egyetlen közös sírba. Az itteni bennszülötteket is nagyon elkéserítette a dolog és sokan így fakadtak ki:

— Ha így járnak el saját fiaikkal, nem csoda, ha annyi a szökevény!

Hogy a katasztrófát el lehetett volna kerülni, mi sem bizonyítja jobban, mint hogy egy százados, látván a légénység kimerültségét, a nap lementéig árnyas helyre húzódott és csak késő este érkezett Bilekre teljesen egészséges századdal. A 12. ezred a szörzoros értelmében harcfeletlen lett. A zenekarból öt száz legény maradt éppen és játszott az uton mindössze kétszáz embernek.

Általános a nézet, hogy nem lett volna szabad gyakorlatot végeztetni az ötvenhét fokos melegben, hiszen elég volt a Bilekig való menetelés. Ha már gyakorlatot akartak tartani, elég lett volna rövid manőver is. De még a hosszú gyakorlat sem végződött volna tömeges emberhalállal, ha az ezred a manőver után pihenőt kapott volna a Trebisnica folyó partján. Az ezred tisztjeit is mód felett elkéserítette az eset. A megtizedelt ezred egy napi pihenő után folytatja útját Nevezinje felé. A felsőbb katonai hatóság szigorú vizsgálatot indított.

A megbomlott közigazgatás.

— Saját tudósítónktól. —

Koloszvár, július 25.

A közigazgatás egyszerűsítésére hozott törvény életbeléptetése alkalmával rámutattunk azokra a ferdeségekre, melyekből előrelátható volt, hogy ez az egyszerűsítési törvény nemcsak, hogy nem fogja egyszerűsíteni a közigazgatási eljárást, hanem még zavarokat fog előidézni az egyes hatóságok között.

A míg Széll Kálmán miniszterelnök volt, addig csak a kulisszák mögött folytak a veszekedések, a mióta azonban Széll element, a közigazgatást annyira megvadtotta a pénzügyminiszter, hogy most már lehetetlen az állapotokat tovább titkolni.

Nyílt dolog volt, hogy Lukács pénzügyminiszter sehoggy sem akarta respektálni Széll Kálmán egyszerűsítési intézkedéseit, s a hol csak lehetett nyomta a közigazgatási tisztviselőket halomszámba kibocsátott rendeleteivel. Most azonban, hogy Széll távozott, nyíltan hadat üzent a pénzügyminiszter az egész egyszerűsítésnek és a közigazgatásnak.

A pénzügyminiszter Széll távozása után körrendeletben figyelmeztette a pénzügyigazgatókat, hogy a szolgálati szabályzat értelmében a pénzügyigazgatókhoz beosztott volt megyei számvevők, akiknek az egyszerűsítési törvény szerint továbbra is a vármegye alispánjának szakeladói és tanácsosainak kellett volna maradniuk, — kizárólag a pénzügyigazgató alá tartoznak, ennél fogva velük csupán a pénzügyigazgatók rendelkezhetnek. Ennek a rendeletnek aztán meg lett az a következménye, hogy a volt megyei számvevők megtagadták az engedelmességet az alispánoknak.

Természetes, hogy a volt megyei számvevőknek ezen felsőbb meghagyásra történt eljárásuk nemcsak nagy visszatetszt szült, hanem itt-ott megakadályozta a közigazgatás menetét is. — Az alispánok erre panaszzal fordultak a belügyminiszterhez és orvoslást kértek a pénzügyigazgatók önkénykedése ellen. Ennek a panasznak az lett a következménye, hogy a pénzügyminiszter kijelentette, hogy amint az ex-ek-állapot megszűnik, valamennyi volt megyei számvevőt nyugdíjazza, vagy végkielégítéssel elbocsátja. Ezzel az intézkedéssel akarja elejét venni annak, hogy a törvényhatóságok tovább is igényt tarthassanak a pénzügyi tisztviselőkre, illetve a volt megyei számvevők közreműködésére. A pénzügyminiszternek azt a nyugdíjazási tervét Baróthy Ede pénzügyminiszteri tanácsos most legutóbb a vidékeken tartott hivatalos szemléje alkalmával több helyen be is jelentette.

A pénzügyminiszternek a közigazgatás egyszerűsítésével szemben táplált ellenszenva a tervezett nyugdíjazásokkal még nem merül ki, mit igazol az alábbi eset is: Az egyszerűsítési törvény szerint ugyanis a vármegyei pénztárak az adóhivatalok kezelésébe mentek át. A törvény szerint az alispánoknak megmaradt az utalványozási joguk, melynek alapján az adóhivatalok kötelesek az utalványozott összeget folyósítani.

Pár nappal ezelőtt Fejérvármegye alispánját az a kellemetlen meglepetés érte, hogy az ottani adóhivatal az alispán által utalványozott összeget nem fizette ki. Történt pedig úgy, hogy a vármegye alispánja a vármegye részére valami munkát végzettetett s a vállalkozó számlájának kifizetését — a munka átvétele után — az adóhivatalnál utalványozta. Az adóhivatalnál a vállalkozónak kijelentették, hogy nincs pénz s addig nem is lesz, a míg a számlát a pénzügyigazgató nem utalványozza. A pénzügyigazgató pedig megtagadta a számla utalványozását azzal a kijelentéssel, hogy neki arról a végzett munkáról semmi tudomása nincs.

Az alispán természetesen nem hagyta annyiban a dolgot. Felírt a belügyminiszterhez orvoslásért. Ezek után a közigazgatás emberei lázas érdeklődéssel várják, hogy miként fog e dolog eldőlni, mert ha a pénzügyminiszter így folytatja tovább, nem marad más hátra, minthogy a közigazgatás tisztviselői is hasonlóan megtorlással éljenek. Több helyen már fel is vetet-

ték az eszmét, hogy a közigazgatási tisztviselők tagadják meg az engedelmességet a pénzügyminiszternek és közegeinek, ne hajtásák be az adók és egyéb állami illetményeket: ezzel talán észre lehet téríteni a pénzügyminisztert, aki ugyilátszik nem tudta elfelejteni Bánffy iskoláját és kutyáha veszi az egész közigazgatást.

UJDONSÁGOK.

Koloszvár, július 26.

A kadét tragédiája.

Zimonyi tudósítónk tudatja a következő kettős öngyilkossági tragédiát. *Tanaczkovics* Tivadar negyedéves hadapród, aki most mint hadnagy került volna ki a kadétskólából, könnyelmű adósságait rendezendő, nagybátyjához fordult segítségért. A tehetséges nagybácsi, aki újvidéki kereskedő, megtagadta a támogatást s erre a fiatal kadét főbe lőtte magát. Három nappal később nagybátyja, nyilván lelkiismeretfurdalások következtében, szintén öngyilkosságot követett el.

A kis kadét meghalt. A kis kadét megölte magát. A kis kadétnak könnyelműen csinált adósságai voltak, melyeket fix terminusra, legkésőbb a közelgő hadnagyi kinevezés időpontjáig ki kellett volna fizetnie. De honnét? Az adósság apró-cseprő semmisségen kezdődött, ugy-e? Lavínaként nőtt, nőtt a kis kadét feje fölött s most, az utolsó órákban egy elborította a görgeteg a kis bajszatlan gyermeköt, hogy egy végső számaszálba kellett fogóznia: a gazdag nagybácsi kőtes jószágát! A gazdag nagybácsi természetrajában azonban határozottan irva áll, hogy tetemes vagyonukat nem az unokaöccsök könnyelmű adósságainak kifizetésén, hanem egyéb alapokon szerzették s gazdaságukat minden a jó szívre célzó hangos és néma könyörgés megtagadása szilárdította meg.

Tehát a nagybácsi kegyességéhez illesztett számaszál rutul ketté tört s a barnaképi, szegény kis kadét ott áll, reményvesztve, busan, kétségbeesetten, mint a hogyan mindenkit letör a csüggedés, ha ifjúsága legszebb álmait, rózsás ábrándjait s egész jövőjét a porbasujtva, szétomolva, megsemmisítve látja: — néhány könnyelmű perc miatt, néhány tízes vagy százazs miatt, melyeket, sajna, sehoggy sem tud visszafizetni a kérelmetlenül, a torkos hitelezőknek. S nehogy a szegény és megaláztatás és kivételés fertőjébe kerüljön s elveszi a szolgálati fegyvert! Egy lövés! Egy lövés... egy tompa zuhanás... fájó, nyüzsgő hörögés... Meghalt a kis kadét...

Ez, meg az is, hogy az újvidéki nagybácsi, lelkiismeretének szava által kergette szintén a halálban keresett menedéket, lírai és ha úgy akarjuk: pszichológiai kérdések, melyek mellett érzelmeget és töprenghet mindaz, akinek tetszik.

De egy szempontból mindannyiunknak hideg bírálat alá kell venniük a kis kadét esetét. A katonaságnál még mindig féktelenül grasszáló költelezés, alaplatlan fényezés és hü fanclolás szempontjából. Ezek a kísérletek ott rémitenek még a tőzs- és fötiszték között is. Szedik áldozataikat. Elbuknak tehetséges, tehetségtelen, szép jövőjű és közepes alakok, nőlelen és családok, ifjak és vének: a miatt a rendszer miatt, melyet sehoggy sem sikerül kiölni a hadsereg szelleméből s mely — elég keserves! — ott bujdosik már a serdületlen, alig félérrett, bajsztalan kis tanuló kadétk között is, eredményezvén annyi gondot, annyi bűnt, annyi bajt és annyi vért.

Járt már vaskéz e méhkasban, kiüriteni abból a sejtleges elemet. Hiába járt. Friss, egészséges szellem kell a hadsereg minden oldalán, mely lerombolja a könnyelmű fényezésnek emelt bálványszobrot is. (—6.)

Biró és paraszt.

— Minta-tárgyalás. —

(Együttgűj, jőlekűj paraszt bukdaesol be esetlenül az ajtón): Adj! Isten jó napot!

Az elnök: (a vádlottak padjára mutat): Üljön le!

A paraszt: Alássan köszönöm, de én már csak a'mondó vagyok, hogy állva maradok, mert ha nem is voltam még soha törvény előtt, tudom mi a tisztesség.

Az elnök: (idegesen): Ne beszéljen annyit, hanem engedelmeskedjék!

A paraszt: Ha éppen muszáj, hát menten letűnök, de az ajtó küszöbén hagytam a kalpagomat, előbb annak szeretnék biztosabb helyet keríteni, nehogy úgy járjak vele, mint az egyszeri ember a malacával.

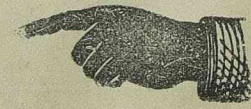
Az elnök: Ej, de ostoba ember maga. Hozza be gyorsan a kalapját, aztán ne járjon annyit a szájá.

A paraszt: Már mint az én szám? Dejszen csak az anyukomat hallaná a nemzetes ur, annak pörög még csak a nyelve amogy isten igazában. A minap is, hogy egy-két órácskával tovább időztem a kajla Nácinál...

Az elnök: (közbévág): Ha nem hallgat el tüstént, szigorúan megfenyitem. Soha ilyen vén számarat!

A paraszt: Ejnye de jó! Előbb ostoba, osztég meg a'szondi, hogy számár vonnék. Már megeltem kenyéremnek a javát, de még ilyen furán nem mókázott velem senki.

Ferencz József keserűvíz

az egyedül elismert kellemes izű természetes hashajtószert.

Meg követem alásan, de más jobban megembehelhetne a nemzetet ur.

Az *elnök*: Még egyszer figyelmeztetem, hogy viselje magát illedelmesen, különben lecsukatom. Most pedig menjünk tovább.

A *paraszt* (az ajtó felé megy): Bizony, jobb is lesz, ha odébb állok, különben megérem, hogy még vasra is vernek.

Az *elnök*: Nem jön azonban vissza? Ugyáltszik, maga azt akarja, hogy börtönt állítsak a háta mögé.

A *paraszt* (visszaforul és fejcsóválva töpreng magában): Vagy én üntöttem sokat a garatra, vagy pedig ennek nincs ki még a harminckettő.

— (Kolozsvár gyászja az elhunyt pápáért.) XIII. Leo pápa elhunyt alkalmából tegnap reggel érkezett meg Gyulafehérvárról gróf Majláth Gusztáv püspök körlevele, mely elrendeli, hogy az összes katolikus templomokban ünnepélyes gyásztiszteltetés tartassék, melyen e pástörlevél fölolvastassék a hívőknek. Elrendeli továbbá a körlevél, hogy a pápaválasztás szerencsés kimenetelért a misék után ima mondassék, majd e hó 29-én szent mise tartassék a megválasztandó új pápáért. A kolozsvári Mátyás király-téri főplébániatemplomban kedden, e hó 28-án tartják meg az ünnepélyes gyásztiszteltetést a ugyasintén a Szentpéteri plébánia-templom gyászünnepélyét is, mely istentiszteletnek megtartása végett Bónó Béla apátplébános megszakítja előpataki üdülését s visszatér Kolozsvárra, hogy a gyászmisét személyesen tarthassa meg, a kellő segédlet asszisztálása mellett.

— (Közbiztonsági állapotaink.) Erről a szomorú témáról egész nyugodtan vezérkibicben értekezhetünk, annyira silányul állunk már itt Kolozsvárt közbiztonság tekintetében Gyilkosságok, garázdálkodások napirenden vannak s e fölötté gyatra helyzetben a rendőrség nem tud segíteni! Az elmúlt éjjel is megszaporodott egygyel a kolozsvári bűnkrónika lapjainak száma. Egy gyanútlanul hazafelé ballagó polgár, Darnó Ferencet, a Hunyadi-téren, az épülő Tanítóház előtt több sötét alak botkolták, késekkel és dorongokkal megtámadták s az agyafőbe, véresre vert, súlyosan megsebesült polgárt ott hagyták az utca közepén. — Darnó segélykiáltásaira sokan odasiettek feléje, de ekkorára a gaz támadók már árkon-bokron túl voltak. A mentők telefon útján előhívtatták s bekötötték a súlyosan megsebesült Darnó Ferenc sebeit, kit ezután a Karolina kórház sebészeti osztályára szállítottak be. A rendőrség pedig, kötelességéhez híven, megindította a „szigorú” vizsgálatot, egyébként pedig maradunk olyan közbiztonsági állapotok terhe alatt, a melyeknek alatt eddig is valánk s a melyeknekől szomorubak talán Afrika renetgeiben sincsenek.

— (Színészvendégek előadásai.) A tegnap esti rút idő miatt csak nagyon kis közönség gyűlt össze a Budapestén végzett színészvendégek egy apró gárdájának a Tornavivó nagytérben tartott jótékony célú előadására, melyen a kolozsvári színház néhány tagjával együtt Szabó Erzsike, a budapesti Magyar Színház tagja is közreműködött. Különösen utóbbi iránt fejezte ki tetszését minduntalan a közönség, mely előadás után is együtt maradt, s vidáman táncolt a késő éjjeli órákig.

— (Nyári táncvigalom.) A Kolozsvári Munkás Dalegylet saját pénzértára július 1-én, szombaton a Torna-Vivóda kerthelyiségében, kedvező idő esetén a teremben dallal, szertepint dobással és nemzetközi viágpostával egybekötött nyári táncvigalmat rendez.

— (Fogtechnikusok figyelmébe.) A kolozsvári iparstílet ez uton tudatja az érdeklét fogtechnikusokkal és fogművesekkel, hogy mesterségek a kereskedelmi minisztérium ez évi május hó 16-án kelt 12941. sz. rendelete alapján képesítéshez kötöttet s így a képesített iparosok sorába leendő felvétel végett akár személyesen akár írásban az iparstílet titkári irodájában jelentkezni sziveskedjenek.

— (Adományok a Szent-György szoborra.) Kozma Ferencné urnó, a kolozsvári Szent-György szobor költségeire 42 koronát gyűjtött a nála letett gyűjtőívén. A szoborbizottság Kozma Ferencné urnónak szives fíradózásiáért az adakozóknak pedig áldozatkészségükért hálás köszönetét nyilvánítja. Az összeghez a következők járultak hozzá: Id, Warg, Dániel 10 K. Baumzweig Emil, Babos Sándorné, Vársárhelyi Jánosné, Kozma Ferencné, Losonezi Albertné, Gráf Jánosné, Reitter, Széchenyik Györgyné, Ázbej Gerő, Kövály Lászlóné, Pelli Róbertné, Gál és Molnár, Neuberger Zsigmondné, Pál Andrásné 2—2 kor. Losy Béláné, Böhm Jakabné, Mészó Lukácsné és Mestitz 1—1 kor.

— (Szép élni, de dicsebb meghalni.) Heine Henrik 22 éves szegedi fényképességéde tegnap este 10 órakor a szegedi rókusi temetőben, egy sirhalom fölött agyonlőtte magát. A lövére az esti járőkelők közül a temetőcsőszszel többen siettek a hang irányába s a halálosan megsebesült fiatalembert bevitték a városi kórházba, hol pár percnél kioldás után kisenvedett. Az öngyilkos mellett egy kis papírszelet volt, melyre a következő szavak voltak írónnal folgyezve: „Szép élni, de dicsebb meghalni.”

Heine Henrik a tavasszal egyszer már a szegedi Széchenyi-tér fái alatt öngyilkossági szándékkal szublimáltat megmérgezte magát, de életét ekkor az orvosok megmentették. Most a mérég helyett golyót választott, mely kioltotta életét. Hogy mi vitte az öngyilkosságra, nem tudják. Beszélik, hogy a fiatal fényképész szerelmi bánatból dobta el életét, mások szerint azonban szüleinek ünkrejtutása keserítette el ennyire.

— (A bolgár fejedelem bajai.) A mai reggeli napok cáfolatokat közölnek, mondván: nem igaz, hogy Ferdinánd bolgár fejedelem megszökött Szófiából. Sajátásgos cáfolat minden körülmények között. Már az is kellemetlen, hogy egy uralkodó fejedelem kénytelen a hivatalos apparátusait mozgásba hozni, hogy demantáljon híreket, a melyek az ő szökéséről szólnak. Uralkodók a legtrikább esetben szoktak országukból megszököni. Legutóbbra XVI. Lajos és Mária Antonia szökött meg Franciaországból 1792-ben. Őket is Varennesben megfogták és visszavitték Párisba, a honnan nem is távoztak többé s a vérpadon halt meg mindkettő. Azóta fejedelemek szökéséről nem tud a historia. Hogy valóban megszökött-e Ferdinánd fejedelem az ő jogi bolgáraitól, azt még nem lehet biztosan tudni. A cáfolatok is meglehetősen homályosak és ennőfogva gyanusak. Az igazi tényállás valószínűleg néhány nap múlva fog kiderülni. Az ilyen dolgot nem szokás azonnal bevallani. Tény, hogy a bolgár fejedelemnek igen sok baja van odahaza és sohogy sem tud rendet csinálni Bulgáriában. Legnagyobb baja az, hogy általán és őszinte ellenszenvnek örvend és sehogysem tudott valami szívelyebb kapcsolatba jutni a bolgár néppel. Legutóbbi fenekedése a portával igen nagy kudarcra végződött. A külföld is az egész háborusditi Bulgária nagyzási hőbortjának minősítette. A bolgár-macedón kamittek is nagy bajt és kellemetlenséget okoztak Ferdinándnak, a ki ellentétek közepette nem tud mit csinálni. De leginkább a szerbiai véres események riasztották meg. Ferdinándnak azóta se éjele se nappala. A bolgár erkölcsök semmivel sem szelidebbek, mint a szerbiaiak s hogy a bolgárok szintén radikálisan tudnak elbánni fejedelemeikkel, bizonyítja az, hogy Sándor fejedelemet, a szlavinicai hőst, a győztes hadvezér-fejedelmét csufosan elkergették a trónról. Ferdinánd győztes háborúra sem tud hivatkozni, ellenben tudja, hogy odahaza a bolgárok akkor szeretik látni, amikor a hátuk közepét. Távozása mindenesetre különös körülmények között történt. Nyolc vaggonnal hagyta el Bulgáriát, meglehetősen szűnytonban. Magával vitte két fiát is. A kormányának állítólag nem volt tudomása arról, hogy a fejedelem külföldre utazik. Ugy adják hírül a cáfolatok, hogy Ferdinánd apja sirját látogatja meg, azért utazott el Szófiából. A legközelebbi napokban mindenesetre kiderül majd az egész dolog s a világ tisztán fogja látni, mi a való tényállás ebben a rejtélyes utazásban.

— (A „Foia Poporului” sajtópöre.) Ez a jeles újság Nagyszébenben jelenik meg s nap-nap után ugy őti hasábjain a magyar nemzetet, a magyar állameszmét és egyáltalán mindent a mi magyar, mint a bokrot. Így az idei 20—24. számában folytatódagos cikksorozatát közölt a lap, mely a gyűlölet izzó hangján igyekszik elhitetni olvasóival a szörnyű hazugságot, hogy Magyarországnak tisztántul része ősi jogon bírta már a román-ságnak s csak a hataltan magyar erőszak jussán vesztették el Erdély fölötti jogos hatalmukat s csak a magyarság durva önkénye hajtotta őket, szegényeket, a mi rabigánkba. És így tovább. Szenvedélyes tüzzel izgatott e cikksorozat is ellenünk, míg végre a kolozsvári ügyészseg megindította a sajtóvétségi eljárást a „Foia Poporului” ellen s e nemzetiiségi izgatás pórért hihetőleg még az ősz folyamán tárgyalni is fogja a kolozsvári eskűtszék.

— (Letartóztatott ál-hírlapíró.) A budapesti rendőrség pénteken egy züllött fiatal embert tartóztatott le, aki hírlapíróképpen szerepelve követte el törvényellenes üzemleit. Legutóbb egy hasonló kaliberű társával, egy díjnosat, aki a vidékről jött a Lukácsfürdőbe üdülni. A szélhámos rutkai Molnár Aladár valamikor díjnos volt, de különféle titott üzemlei következtében elvesztette állását s később csavargás miatt a rendőrség kitiltotta a fővárosból. Molnár a napokban a Zsigmond-utca 42. szám alatt lévő szálló éttermében ismerkedett meg Joksa Vazul díjnosokkal, akit a jósoló ál-hírlapíró társával csakhamar egy kis parázs murira invitált be. A dologból alapos peszsgőzés lett, sőt végigjárták a vidék kávéházait is. A muláság végén azon vette magát észre Jaksa, hogy az összes pénze, a mi jóval több volt 100 koronánál s ugysintén az őrája is, eltűnt. A becsipett díjnosoktól új ösmerősei szedték el a pénzt és az óráit. Mikor Jaksa kijózanodott, feljelentette új barátait, mire a rendőrség dr. Molnár Aladárt — akit különben okirat-hamisításért kőrnöznek — letartóztatta.

— (Felderült rejtély.) Titokzatos ügyben nyomoznak a marosmenti csendőrök néhány nap óta. A mult szerdán reggel egy összekötözött női holttestet találtak a Maros partján az arra járó emberek. — Kápolnás közseg előjárósága, a mint értesült a dologról, azonnal helyszíni vizsgálatot tartott, mely alkalommal megállapították, hogy az asszonyt előbb megölték és csak azután dobták a vízbe. A nyomokból ítélve, még kövek is voltak a halottra kötte, de azt a víz lesodorta, így szabadult fel a holttest, melyet a víz partradobott. Mitűn azt is megállapították, hogy a holttestet a víz hozta oda Erdély felől. A csendőrség kutatni kezdte a megölt asszony azonosságát. Viszka közsegiz vezetett a nyomok, a hol megállapították, hogy a talált holttest Joveszku Florica volt s kinek a férje még a mult évben Romániába ment s azóta az asszony egyedül élt abból a pénzéből, amit a férje küldözgetett neki. Erélyes nyomozás után sikerült a csendőrségnek világosságot teremteni a rejtélyes ügyben. — Kiderült ugyanis, hogy a megölt asszonynak viszonya volt egy Oltea Jován nevű emberrel. A dolog fülébe jutott Oltea feleségének, aki testvérével, Stotescu Illésnével szövetkezett, hogy bosszút álljon Joveszku Floricán. A két asszony a mult héten éjjel betört a magáns asszony lakására, akit az ágyban megfojtottak. Holttestét ruhákba göngyölték és még éjjel levitték a Marosba és bedobták. A megölt asszonynak volt egy arany nyakéke. Ezt az ékszeret az egyik gyilkos

asszony, Stotescu Illésné vette magához. Az ékszeret megtalálták a bűnös asszonynál, aki telerdelmes vallomást tett a gyilkosság részleteiről.

— (Agyonlőtt földbirtokos.) Hoszszu-Aszó közseg határában gyilkosság történt tegnapelőtt este. Levelezőnk jelentése szerint Fabriczky György hosszuszói földbirtokost az országuton orozva agyonlőtték. Fabriczky csütörtökön délután a közsegől másfél óra járásnyira fekvő birtokán járt, a hol most a gabonát hordatja. Este a munka befejezése után indult hazafelé kocsin. A mint a kukoricaföldek között végighajtott, egyszerre két oldalról is lövés dördült el s Fabriczky lebukott a kocsi-üléről. A kocsis a lövések után örült vágatásában hajtott hazafelé, mire azonban hazaérték, Fabriczky már halott volt. A csendőrség még éjjel megindította a nyomozást a gyilkosok kiderítésére, kiket másnap már sikerült is kézrekeríteni. A gyilkosságban négyen vettek részt: Bagyk András, Bagyk József, Elek Mihály és Bakó Bálint, a kik mint aratók voltak szerződötve Fabriczkyhoz, de még az aratás megkezdése előtt felmondták a szerződést. Később a munkások nagyrészt ennek a négy embernek a kivételével visszafogadták Fabriczkyt. Ez a négy ember munkanélküli maradt s ezért határozták el, hogy bosszút állnak Fabriczkyt. Az ut két oldalán töltött fegyverrel a kukorica közé állottak s a mikor az áldozat arra hajtott, rálőttek. A gyilkosokat letartóztatták.

— (A kormányozható léghajó.) Az emberi fantáziának ez a mindeddig megoldatlan problémája néhány év óta rendkívüli mértékben foglalkoztatja a technikusokat. Santos Dumont kétségkívül nagy sikereket ért el a maga kormányozhatójával, de még mindig messze van attól, hogy ura legyen valóban a levegőnek. Az a nagy világkiállítás, amelyet jövő esztendőben St.-Louisban fognak megtartani, a rendes látni való keretében igen érdekes különlegességet mutat be: nemzetközi versenyt nyit a kormányozható léghajó feltalálói számára. Minden nációbéli ember — akár szaktudós akár dilettáns — elhozhatja és bemutathatja művészetét, a nagygyűlésben s amelyik közülük legközelebb jut a probléma tökéletesítéséhez, annak fél millió korona jutalmadját ad a kiállítási bizottság. De számos kisebb díj is van az érdemeiből feltalálók számára, mert a kiállítási bizottság mindenképpen előakarja segíteni ezt a nagy problémát, a melynek mindeddig nem tudtak a nyitjára találni.

— (Variete előadás a Biazini-szállóban.) Egy valóban elsőrangú és kiváló variete-társulat kezdte meg tegnap kedvező auspiciumok között működését a Biazini-szállóban. Ez a társulat művészi színvonal tekintetében, határozottan felette áll mindazon hasonló társulatoknak, melyek Kolozsvárról az utóbbi időben működtek. A társulat erőssége a férfiak közül Bauman Károly, ki egyike a legjelesebb szalonkomikusoknak. Roland R. előadott műsorával is alig akart betelnie a közönség. Gyárás Desző és az igazgató: Gerő József szintén nagyon tetszettek. A hölgyek közül nagy hatást értek el a Djelmá nővérek, de Palugay Mici, Ormai Supa és Izsóné Nagy Bellá is sokat bapsolta a közönség. Két rendkívül mulattató bohózatot is adtak elő és különösen az egyik a „Monna Vanna” II-ik felvonása paródiájának előadásakor a közönség ki nem fogyott a kacagásból.

— (Razzia.) A kolozsvári rendőrség az elmúlt éjszaka folyamán razziazt tartott, mely alkalommal huszonkét foglalkozás- és munka nélküli csavargót szállítottak a dologházba.

— (Nyugalmazott államhivatalnok, ki az irodavezetésben jártas, gépírást tud, helyben, vagy vidéken állást keres, szerény feltételek mellett. Cim a kiadóban.

— (Nem mulaszthatjuk el) a gazdasági közönség becses figyelmét felhívni a Léber-féle helybeli, jó himénvnek örvendő sodronyszővőgyár hirdetésére, mely a most folyó aratási munkálatok alkalmából ismét időszerűvé vált.

Csodálatos azon eredmény, melyet a t. hölgyek a Balassa-féle valódi angol ugorkaték használatával által elérték. Néhány nap után eltűnt az arcbőréről szeplőt, pattanást és egyéb bőrbajit, kisimítja a karokat és redőket, az arcbőrű üdvé, vidámmá varázsolja. A párizsi és bécsi kiállításokon kitüntetett szer, mely rövidesen nálunk is, mint Angolországban az összes szeplőtörszereké kisorsítja. Egy üveg ára 2 korona, hozzávaló valódi ugorkaszappan 1 korona és puder 1 korona 20 fillér és 2 korona. Postán küldi Balassa K. gyógyszer-tára Temesvár. Kapható minden gyógy-szertárban.

egyetértene, hogy az új pápa olasz legyen.

Rekviem a pápáért.

Budapest, július 25. é. 12 ó.

A budapesti Mátyástemplomban e hó 28-án, kedden tartják meg a rekviemet XIII. Leo pápa lelki üdvéért.

Szobrot az elhunyt pápának.

Budapest, jul. 25. é. 12 ó.

Rómából közlik, hogy ott hatalmas bizottság alakult, mely az elhunyt XIII. Leo pápa emlékére Carpineto mellett emelendő szobor ügyét vette a kezébe.

Indítvány az indemnitás tárgyalása érdekében.

Budapest, július 25. é. 12 ó.

A parlamentben kedden indítvány kerül tárgyalás alá, melyben az indemnitás letárgyalását fogják javasolni. Épséggel nem remélik, azonban ez indítvány elfogadását, a mennyiben az obstruálás szabadsága természetesen továbbra is érintetlenül marad.

Apponyi és Jászberény.

Budapest, július 25. é. 12 ó.

Gróf Apponyi Albertet a jászberényi szabadalvúpart üdvözölte minapi vegyes hatású beszéde alkalmából s elhatározták, hogy a jövő héten nagyobb küldöttség fogja el felkeresni s a párt üdvözlését tolmácsolni előtte.

Gyilkos hadgyakorlat.

Budapest, jul. 25. éjjel 12 ó.

A közös hadügyminisztérium hivatalos jelentése szerint a bileki hadgyakorlatnak eddig „csak” tizenöt halottja van. A tömeges halált az erős napzsúrás okozta. A hadügyminisztérium megindította a vizsgálatot.

Tárgyalás a cukorkérdésben.

Budapest, július 25. é. 12 ó.

Ma délelőtt Lukács és Böhm-Bawerk miniszterek értekezletet tartottak a pénzügyminisztériumban, a cukorkérdésről s a kontingentálási törvény helyettesítéséről. A tanácskozás még nem határozott e tárgybans s így azt legközelebb folytatni fogják.

A nemzeti engedmények megadása.

Budapest, július 26. é. 2 ó.

A prágai «Politik» c. lap, melynek értesülései elsőrangúak, azt írja, hogy a magyar politikai válság most a nyáron feltétlenül megoldást fog nyerni és pedig olyképen, hogy teljesítik az ellenzék követeléseit. Nevezett lap szerint mostanában berendelték a hadtestparancsnokokat, hogy kikérjék véleményüket a magyar vezényszó ügyében.

A hadtestparancsnokok ugy nyilatkoztak, hogy ez egyáltalán nem jár nehézséggel, sőt ha a két éves szolgálati idő hozatnék be, ezzel egyidejűleg okvetlen a magyar vezényszó behozatalára van szükség, mert eddig a 3 évi szolgálati időből, egy esztendő azzal telt el, hogy a német vezényszóra tanították be a magyar legénységet.

A pápa temetése.

Budapest, jul. 26. é. 2 ó.

Rómából jelentik: A pápa temetése óriási nagy közönség jelenlétében ment végbe. A menet élén 2000 meghívott egyén haladt. A pápa holttestét hármas érekeposzóba zárták és a Szent Péter templomba falazták be.

A pápa temetésének részletei.

Budapest, jul. 26. é. 2 ó.

Délután elzárták a székesegyházat, a hol a ravatal volt felállítva. Este 7 órakor villamos fény mellett vonultak be a bitorosok és a svájci testőrség a kápolnába, a hol a főkáptalan beszantelte a holttestet. Ekkor megindult a menet, mely az oltári szentség kápolnájából vonult be, a kis Szent Szív kápolnába. A holttestet arecal az oltár felé helyezték el.

Ekkor a főkáptalan megadta az abszolúciót, mire a szentszéki

háznagy fehér fátolt borított a halott arcára. Ekkor a főszertartásmester jelt adott és a testőrség bitoros koporsóba helyezte el a halottat. Melléje tettek három erseényt, melyben annyi arany volt, a hány évig a pápa uralkodott. Majd egy üvegben hengerben pergamentpapirosra írva elhelyezték életrajzát. Erre Pecci gróf és a svájci testőrség megcsókolták a halott lábát, mire a koporsót bezárták és 4 pecséttel látták el és pedig Oreglia, Rampolla, a főkáptalan és a háznagy pecsétjével.

Ezután ólomkoporsóba zárták, melyet beforrasztottak és szintén ellátták a pecsétekkel.

Végre a harmadik szilfából készült koporsóba tették és ekkor megterített az utolsó beszentelés.

Erre a koporsót elvitték abba a fülkébe, ahova a pápákat ideiglenesen temetni szokták. Ott addig marad, míg a végredeletében megjelölt hely és emlék el nem készül.

A szertartásoknak 9 órakor volt a vége, amikor hozzáfogtak a fülke befalazásához, miközben a közönség oszladozni kezdett. A fülke felirása a következő:

Leo P P XIII.

Egy oroszlánszelidítő szerencsétlensége a budapesti állatkertben.

Budapest, jul. 26. éjjel 2 ó.

Borzalmas esetet telefonál budapesti tudósítónk: A budapesti állatkertben már hosszabb idő óta produkálja magát hat szelidített oroszlanjával egy Margharita nevű asszony. Rendesen trikóban és uszályos ruhában szokott megjelenni az oroszlankekreben. Ma egy új ruhát vett fel, melyet berlini szereplésére készített. Amint belépett a ketrecbe, az oroszlanok új ruhájában nem ismerték meg és egyik neki rotott és jobb karját szétmarcangolta. Az óriási nézőközönség között rettenetes pánik támadt. A következő pillanatan azonban a szolgák vasdorongokkal visszataszították a megdühödt állatokat és kinyitva a ketrec-ajtót a szerencsétlen asszonynak sikerült azon kiugrani, de már a következő pillanatan összeesett és eszméletét veszttette. A súlyosan megsebesült asszonyt beszállították a kórházba.

REGÉNY

Hajótörés után.

— Délamerikai regény. —

Irta: Kreuth W. (13)

TIZENEGYEDIK FEJEZET.

Utjában Róbert egy tehenet pillantott meg borjával, elhagyva éjjeli szállását, a jó védelmet nyújtó istálot, vizet keresni ment. Szemei gyönyörűséggel nézték az állatokat, melyek jól néztek ki. Számadást csinált magában.

Ugy érezte, hogy gazdagodik s látta magát az új hazájában szegényen, a mint aztán saját erejéből megint felküzdötte magát.

Bár mielőbb kényelmes életet kezdhetne. Amint azonban közelebb ért nyomorúságos kunyhójához, nevetés és éneknangjait vélte hallani.

A mint Róbert meglepetve korcsmája küszöbét átlépte, egy hatalmas ordítózás, kacagás, másféle tetszénnyilvánítás üdvözölte.

— Jó reggelt, hát hol rejőzköddött az egész éjen át, Cabarelló — kiáltá elébe Witteke, ki lábain már alig állott. — És hogy néz ki? Dehogy, hiszen pompásul néz ki; remekül néz ki; a piros sapka oly jól áll önnek — finom. — Ez már aztán szép, hogy a búske Cabarelló is hozzánk tartozik. Nézd csak öreg — de hol is vagy csak?

Donna Márta e szavakra előbujt a szőglethől, hová hirtelen meghuzódott. Bággyadt szempillantása Robertre esett, ki hirtelenbe most visszaidézte emlékébe azon körülményeket, melyek őt a ruházatban is a paraguaiakhoz oly közel hozta.

Santos nem büvéskedett többé, me-reven bámulta gazdáját, ki legnagyobb ijedségre oly hirtelen megjelent. Csak későbbre várta a visszatérést; addig a vendégei bizonyosan elaludtak volna és mindent rendbe hozhatott volna. Fizetni egyik sem fizetett s tőlük egy batkát sem lehetett remélni, mert az atyja, ki itt magát egészén otthon érezte, hirta meg az egész compániát. Santos tehát legjobbnak látta eltűnni.

— Ki hirta ide, szemtelen! — kiáltá Róbert a gyarmatosra, ki még ivó társait is tréfás szavakkal biztatta a csufolkodásra.

(Folyt. köv.)

Felolós szerkesztő:

HERCZEG JENŐ.

Lapfajladonos:

GOMBOS FERENCZ.

Eladó kitűnő ó- és asztali borok!

A Benigni Sámuel hagyatékához tartozó 40.000 liter tisztán kezelt, kitűnő minőségű rózsamali, e'delyi asszu, carbenet, hadrévi, risling, hadrévi bakator, apportó, hadrévi xxx muskotály és könnyű asztali borok xxx a Kolozsvár városi kir. Járásbíróságnak 1903. Ö. 24/49. sz. végzése következtében szabad kézből egy tömegben vagy hordóként eladatnak.

Továbbá eladó: egy drb. R. Karges-féle 5 késsel ellátott (braunsweigi) ringó **husvágó gép** és egy drb. kézi- és motorhajtásra berendezett **hus-zúzó gép**, többféle üres hordók és üvegek.

Tájékoztás szerezhető naponként délután 3-tól 6 óráig **dr. Mihály József** ügyvéd, hagyatéki ügygondnoknál **Kolozsvárt, Egyetem-utca 4. szám alatt.** 2538 14—

Eladó téglagyár! Eladó házak!

Kolozsvár város közvetlen közelében, az országút mellett, a Nádaspaták mentén fekvő 14 hold területű Endrasser Benedek-féle téglagyár-telep, melynek egész területe téglá- és cserép-gyártás céljára szükséges elsőrangú föld- és porond-anyagot tartalmaz, azonnal eladó, esetleg béreadó.

A néhai **Endrasser Benedek** hagyatékához tartozó:

1. A Szappan-utca 7. sz. a. levő egy emeletes ház, mely áll 20 szoba, 8 konyha, 4 fürdőszoba, 1 cselédszoba, 2 előszoba, 6 kamara és megfelelő pinczehelyiségekkel.

2. A Lázár-utczában 9. sz. a. levő terjedelmes ipartelep, felügyelői lakással.

3. A Lázár-utca 11. szám alatt levő földszintes köház, mely áll 2 nagy iskolaterem, egy nagy munkaterem, 5 szoba és konyhából és megfelelő pinczehelyiségekkel, azonnal eladó.

A házak szolidan vannak építve, a lakrészek czélsszerű beosztása következtében állandóan bérben vannak, jövedelmezőségüknek fogva tökébebecskölésre ajánlatosak.

Felvilágosítást ad **dr. Mihály József** ügyvéd, az Endrasser Benedek hagyatékának ügygondnoka, **Kolozsvárt, Egyetem-utca 4. szám.**

Eladó házak!

Szénaűvelek, szőlők és szántóföldek!

A néhai **Benigni Sámuel** hagyatékához tartozó következő ingatlanok:

1. Kolozsvárt, a Ferencz József-úton, 2. szám alatt levő két emeletes palota;

2. a Rudolf-úton, 22-ik szám alatt fekvő major;

3. Malom-utczai 16. számú házastelek, szép kerttel;

4. Malom-utczai 10. számú házastelek, műhely- és raktárhelyiségekkel ellátva;

5. a Kárpát-utczában 11. szám alatt fekvő házastelek, kerttel;

6. a Dézmacsúr-téren levő mézáros majorból, a hagyatékot megillető rész;

7. a »Brétfűben« levő 5 hold területű szőlők és gyümölcsös;

8. a Kőmálban levő 900 négyszögöl területű szőlő;

9. a »Tó köze« dűlőben levő 2 hold, 376 négyszögöl területű rét;

10. a »Kullancsos« dűlőben levő 7 hold, 1222 négyszögöl területű kaszáló;

11. »Harmadvölgy ugorka« dűlőben levő 4 hold, 1550 négyszögöl területű kaszáló, a Kolozsvár városi kir. Járásbíróság 1903. Ö. 24/49. sz. végzése következtében szabad kézből eladatnak.

Felvilágosítást nyújt: **dr. Mihály József**, ügyvéd, hagyatéki ügygondnok **Kolozsvárt, Egyetem-utca 4. szám alatt.** 2535 14—

Udvari és Társa kocsi- és kocsikészítő cég legnagyobb készletet tart **új kocsikból**, elvált és szakmába vágó javításokat, kocsikészítést, bérelést. Megrendeléseket készséggel teljesít. **Használt kocsit becsere!** — **Videki írásbéli megkeresésekre azonnal válaszol.** 1985 120—144 **Kivánatra árjegyzéket küld.**

UDVARI és TÁRSA Kolozsvárt, Radák-utca (Zöldfa-vendéglő mellett) saját helyiség. Résztvevő kiállításán kitüntette szép és jó munkáért.

Minden héten új utazás. Egyetlen sorozat sem ismételtetik.

Kolozsvárt, Szentgyház-utca 1/a. 2532 13—* (Róm. kath. bérpalota.)

Világ-Panoráma kitűntetve 36 arany- ezüst és bronz-éremmel.

Photoplasztikai körutazások. Az egész világ a maga valóságában. 1903. július 23-tól augusztus 1-ig

RÓMA. Pompás sorozat.

Látható: délelőtt 9—12-ig, délután 2—10 óráig. Belépti díjak felnőttek számára 40 fillér, tanulók, gyermekek és katonák (6rncs.) 20 fillér (lefelé) 20 fillért fizetnek. o o o

Alkalmi vétel! Egy Budapesten 26 év óta fennálló jó forgalmi és előkelő vevőkörzönsséggel bíró **xx női kalap-üzlet xx** családi körülmények miatt azonnal olcsón eladó. — Bővebb felvilágosítás nyerhető: Budapest, IV. k. Irányi-u. 9. III. em. II.

Alkalmi vétel!

Egy Budapesten 26 év óta fennálló jó forgalmi és előkelő vevőkörzönsséggel bíró **xx női kalap-üzlet xx**

családi körülmények miatt azonnal olcsón eladó. — Bővebb felvilágosítás nyerhető: Budapest, IV. k. Irányi-u. 9. III. em. II.

Szabatosan és nemban szarado

Eredeti üvegben 80 kr. és 1 ft 20 kr.

Valódi csak üvegekben ezen feketenyomat másolatára

Christoph Ferenc SZOBAPALLÓ-FÉNYLAKK

2326 **Christoph Ferencz,** 6—15 a valódi szobapalló-fénylakk feltalálója és egyedüli gyártója. Kapható Kolozsvárt **Segesvári és Cárza, öv. ifj. Pere Istvánné, Reichelt Mihály, Wesselényi Miklós-utca.**

Beszélő gépek!

Világhírű Maseagni Record Comp.

grammophonjait és fonographjait

csékely havi részletekre szállítjuk. Havi részlet 4 koronától feljebb. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve. — Erdélyrészi főképviselet: —

„KORVIN MÁTYÁS“

Erdélyi Könyvkereskedő Részvénytársaság

Kolozsváron, Deák Ferenc-utca 21.

Hangszer osztály. — A gépek ugyanott megtekinthetők.

Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank

Részvénytársaság.

Alapítókéje: 1.200.000 korona teljesen befizetve.

Tartaléktőkéje 204.144 kor. 89 fill.

Betétek könyvecskére, pénztárjegyekre és folyószámlákra K. 9.011.615.20

Irodák:

Kolozsvárt, Mátyás király-tér 7. sz. sajt házában.

Betéteket előnyös feltételek mellett fogad el könyvecskére vagy folyószámlára és azokat felmondás nélkül fizet vissza.

Rövid, vagy hosszabb lejáratu, közönséges, vagy törlesztéses kölcsönöket nyújt

ház- és földbirtokra

10-től 50 évig terjedő időtartamra a legelőnyösebb kamat- és tőketörlesztési hányad mellett s azokat készpénzben fizeti ki, minden jutalék levonás nélkül.

Régibb és magasabb kamatu jelzálog-kölcsönöket igen előnyös feltételek mellett konvertál, s mindennemű ilyen ügyletet a leggyorsabban bonyolít le.

Leszámlát magán vagy üzleti váltókat a legmérsékeltebb kamatláb alkalmazása mellett.

Vásárol és elad, valamint előlegeket nyújt zálogkölcsön, vagy folyószámla alakjában értékpapírokra és ilyenek vételét, vagy eladását legelőnyösebben közvetíti.

Bevált értékpapír-szelvényeket és sorsolt értékeket.

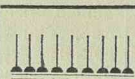
Pénzelőlegeket nyújt a Máv. kolozsvári állomásának közvetlen szomszédságában fekvő s szakszerűen kezelt **kőraktáraiba** betárolt gazdasági terményekre, igen előnyös feltételek mellett.

Kölcsön-zsákokat nagy mennyiségben és mérsékelt használati díj mellett bocsát a gazdalközönség rendelkezésére.

Kézi-zálogosztályában (Király-utca 3. sz. a.) pénzelőlegeket ad **arany- és ezüsttárgyakra**, valamint bármilyen ingóságokra a törvény által megszabott kamat mellett.

2173 37—+

SCHUSTER EMIL KOLOZSVÁRT.

Norinbergi

Dismü

Játék

Sport

Vadászati és

Fényképezési

Kellékek

fruraktára.

Utazási kellékekben: u. m. kézi és láda-bőröndök, legjobb minőségű szabadalmazott vessző-kosarak minden nagyságban, kézi és nyakba aggató táskák, tákarók (Plaid) és összekötő szíjak, uti berendezések (Nessesairek), toilet-czikkek, valódi angol és francia illatszerek és szappanok.

Vadászati kellékekben: kizárólagos raktár I. P. Sauer & Sohn Suhl. H. Pieper és Neuman Freres belgiumi fegyvergyárosok seretes és golyós fegyvereiből bármilyen Caliberben 38 koronától 600 koronáig; Revolverek, Browning bór czélzó és flobert pisztolyok, revolver-töltények, töltény-hüvelyek, fojtások, golyók és seretek, becsavaró és tisztító kellékek stb., vadászcipők, csizmák, vadászharisnyák, kalapok és sapkák. Vízhatlan loden és teveszőr kabátok, felöltők és gallérok, valódi daniái mosható iramszárvasbőr-kabátok, szőrmével bélelt és béleletlenül, borsapokák és sisakok. **Alkalmi ajándéktárgyak:** diszmutáruk, valódi bronz-öntvények, írókézledek, teázó-készletek és liquer-készletek, gyermek-játékszerek, torna- és testedző-szerek, hinták stb. Tuzijátékok, lampionok, Confetti és Serpentin. **Fényképezési kellékekben:** kézi állványos és Kodak zseb-kamrákól felmek, üveglemezek a leghíresebb gyárakból, másolópapírok, levelezőlapok és vegyszerekből, szóval minden megkívánható kelléket eredeti gyári árák mellett. Az eredeti Amerikai Grammophon-társaság hangosan beszélő, zenélő és szavaló gépjéit eredeti gyári árákon 105, 150—200 koronáig; ugyancsak az ezekhez megfelelő lapokból állandó nagy raktár magyar, német, angol, francia, olasz kiadásokban. **Grammophonokat** megfelelő referenciák mellett havi részlet-törlesztés mellett is árusítok eredeti gyári árák mellett.

A n. é. közönség számos látogatását kérve

tisztelettel

Schuster Emil.

Mátyás király

tér. Gr. Rhé-

dey-palota.

Ajánlja úsan

felszerelt

raktárát.

Nagy raktár helybeli készítményű paplan, matrác és ágyhuzatokban.

Sárga Kristóf

fehértanmü- és vászonraktárában Kolozsvárt, Deák Ferenc-utca 3. sz.

A legnagyobb választékban és legjutányosabb árban kaphatók:

Férfi, női és gyermek fehértanmüek és harisnyák.

Különlegességek: dus választék minden kivitelű divatos férfi- és női ingek, alsó-nadrágok, gallér, kezelt és finom zsebkendőkben.

Elvállal kihazasítási vagy magánszükségre kívánt mindenféle fehértanmüek pontos elkészítését, kitűnő szabás és jó összeállításra legnagyobb figyelem fordítottatik. 2550 61—104

Szőnyegek minden fajtaiban és minőségben, u. m.: saloni-, fali-, futó-, ágyelibe- és pamlag-szőnyegek, továbbá valódi Linoleum minden szélesség és nagyságban.

Hazai pokróczok, utazó- és gyapju-takarók, fürdő-köppeny, ruhah, lepedő, törölköző, kalap és keztük.

Eladó bolti berendezés és házi telefon!

Valódi késmárki lendamaszt asztalnemű 25% gyári áron alól kapható.

Kiadó lakások!

Igazságügyi-palota és Honvéd laktanya közelében!! Honvéd-utca 62-ik szám.

Mely áll:

I-szor. 3 szoba (2 utczai), előszoba, konyha, cseléd-szoba, istálló 4 lóra, kocsiszín, kert stb.

II-szor. 2 nagy szoba (1 utczai) előszoba, konyha, kert stb.

Tiszturak és hivatalos uraknak kiválóan alkalmas lakások.

Értekezhetni:

ZATTLER JÓZSEF-fel

Szentgyház-u. 20. sz. és Kereszt-u. 7. sz.

Egy jó, régi s kitűnő háziszser

egyetlen a maga nemében és egy családnál sem szabad hiányoznia; a

Jess Ernő-féle Eucalyptus

kizárólag tiszta, már 12 év óta Ausztráliából hozott természetes terményből készült. Ausztria-Magyarországban, ugyint Németországban, törvényesen védve.

A rendkívüli olcsó ár — eredeti üvegenként 1 kor. 50 fillér, mindenkinek lehetségessé teszi, hogy megpróbáltatás helyreállítsa, esetleg kezdő betegségek ellen ezen áldásos hatású szert beszerezhesse.

Eddig több mint 1500 dicsőítő és köszönőlevél érkezett a szerencsésen kigyógyítottak részéről.

Megbecsülhetetlen szer reuma, hát, mell, nyakfájdalmakban, nehéz lélegzés, nátha, fofájás, nemcs belsőszervek megbetegedésénél, régi sebek, bőrbetegségekben szenvedőknek.

Senkise mulassza el, ez eucalyptusi gyógyszerek hatásáról szóló rendkívüli érdekes könyvet, a melyben a fenti betegségek kezelési módja közölve van, hoztatni. A szenvedők érdekében teljesen díjmentesen szétküldjük bármelyik bárkora. Sok bizonyítványok felgyógyultak részéről hiteles másolatban.

Klingenthal (Szászország).

Jess Ernő,

Eucalyptus behozatali cég.

Kapható Kolozsvárt:

Burger Frigyes gyógyszerháza az „Egyszarvúhoz”. Tancs József gyógyszerháza a „Szentháromsághoz”.

A híres és közkedveltségnek örvendő K.-Imperi

„RÉPÁTI“ savanyuviz

a mai naptól kezdve közvetlenül a forrástól

egészen friss töltésben kerül forgalomba.

Dr. Lengyel Béla m. kir. egyetemi tanár szakvéleménye a következő: A k.-imperi „Répáti“ forrás oly kitűnő égvényes savanyuvizet szolgáltat, mely ugy szerencsés összeállása, mint rendkívüli dúszénsavtartalma folytán megérdemli, hogy a maga nemében a legkitűnőbbek egyikének tekintessék s mint ilyen, a megfelelő méltatásban részesüljön.

Purjesz Zsigmond dr. prof., a következőképp nyilatkozik: „Bizonyítom, hogy a „Répáti“ savanyuvizet a nyakharták hurutos bántalmái ellen ismételve jó sikerrel alkalmaztam.”

Dr. Hankó Vilmos tanár, az B. K. E. balneologiai oszt. titkára e vizről így vélekedik: „A „Répáti“ viz nemcsak mint élvezeti viz kitűnő, hanem mint gyógyító ital is megbecsülhetetlen s a Csehországból hozott drága krondorfi vízzel minden tekintetben versenyez.”

Mindig friss töltésben kapható

kolozsvári főraktárosunk: Deutsch Lipót

Honvéd-utca / Csetz János

a fűszerkereskedésekben és vendéglőkben.

Telefon 486. sz.

„Répáti“ forrás kezelősége.

Cir detések

a legolcsóbb árban vétetnek föl **Gombos Ferenc „Lyceum“** könyvnyomdájában Kolozsvárt, Egyetem-utca 7-ik szám alatt.

A Kovács Sámuel-féle balladapályázat.

A szerkesztőség szíves felszólításának, hogy mint a ki legjobban ismerem a dolgot, szóljak világosan a hirhadt balladapályázatról: készségesen eleget teszek. Mindenek előtt kinyilatkoztatom, hogy a bírálati jelentést én irtam, s szóról-szóra így van:

Az Erdélyi Múzeum-Egyelet bölcsélet-, nyelv- és történettudományi szakosztályának ig. választmányára f. hó 2-án kelt átiratával megbízott bennünket a Kovács Sámuel-féle balladapályázatra beérkezett művek bírálatával.

Beérkezett 13 pályamű. (Szerencsétlen szám!) 1. *Zrínyi Ilona*. (Jelige nélkül.) 2. *Zrínyi Ilona*. Jeligeje: Gözzön (igy) a jobb. 3. *Edekon*. (Jelige nélkül.) 4. Dölyfös *Bánffy Dénes*. Jeligeje: Historia est magistra vitae. 5. *Eger vára*, (Jelige nélkül.) 6. *Múlt és jelen*. (Jelige nélkül.) 7. *Dénesért Dezső*. Jeligeje: Nem ver Isten bottal. 8. *Dózsa György*. Jeligeje: Ninka. 9. *Báthori Erzsébet*. Jeligeje: Holdfogyatkozás. 10. *Bonelló*. Jeligeje: Libertas. 11. *Battyányiné*. Jeligeje: Előrel! 12. *Bánffy Dénes*. Jeligeje: Lássák az urak ő kegyelmek, a mint Teiki uramnak tezik. (Cserei.) 13. *Az első győzelem*. Jeligeje: Minden költészetben van igazság.

A pályázati hirdetés balladát, vagy avval rokon magyar történelmi tárgyú kisebb költői elbeszélést kívánt. Így a 13. számú mű, a mely kötetlen alakú, novella, nem felel meg a feltételeknek, tekintetbe nem vehető. Nem sajnálkozva mondjuk, mert ez sem közösrűnk ki a csorbát.

Ez a pályázat ugyanis megdöbbenően siralmas. Az 1. 2, 3, 4, 6 sz. művek írójának halvány sejtelve sincs az írás mesterségéről. Jó formán analphabéták. Az 1. és 2. sz. egy „költő” zongémenye. A második csak átdolgozott, javított alakja az elsőnek. A szerző kisért soraiiban „szép és gyönyörű legendának” vallja s utasítja a titkárt, hogy hova küldje az arany piezulakát. Ezt a *jobbikat* akarjuk hát bemutatni. Nehogy gyanuba keveredjünk, hogy holmi tulzó, nagykepűsködő igények igazságtalan szigorral beszéltetnek, ide iktatjuk szóról-szóra az egészet. Minden Demostenesnél szebben, meggyőzőbben beszél ez magáért. Halljuk hát!

Nikomédia „Virágok Mezőjén”
Zrínyi Ilona sétálni mén.
Rózsák, ibolyák, lilimok közöttük,
Dalos csalogányok kerülgetik.
A hős úrasszony szomorú életet élt
És a jó Istentől sok jókat remélt;
Azt kérte a kegyelmes jó Istentől:
Szabadítsa meg keserves szenvedésétől!
És engedj Uram! Hogy drága fiamat,
Édes, kedves aranyos leányomat
Feltalálhassam valahol a világon;
És a szeretet szépen fennálljon!
A jó Isten meghallgatta Zrínyi Ilonát
És boldoggá tette a szép asszonykát;
Saját hintóján saját lovaival:
Indult Munkács várába
És futárt küldött Rákóczi táborába!
Szomorúan, búsan, fekete gyászba:
Várta... várta... édes hős fiát,
Két kezét összehajlítva, mondott hő imát;
Rákóczi láncha volt, keze-lába;
Szeretett volna meghalni; de hiába:
Nem akar becsületlen vörpadon halni;
Jó tudom: érzem, ki fogok szabadulni.
A jó Isten és a szent Isten szerencsét küldött.
Zrínyi Ilona a „Virágok Mezőjén”:
Vérpis és hattyú színt rózsákat levén,
Csokrot kötött gyönyörű szepet
És azt gondolta: fiamnak tartja ezt az éket,
Ilona szemének könnyes árja —
Ráhalott kedbelre; könnyes lett virágja!
Szabad lett Rákóczi Levették a láncát:
Többé nem bántották; emlékü hozta véré.
II. Rákóczi Ferenc lóháton repült Munkácsra,
Az erős, bevehetetlen szép várra.
Jött Carafa Antal tábornok és lövettét a várra.
Zrínyi Ilona és husz rokona forró szurokot öntött
Carafára
És sok kurucára; s vagy három ezer ordítva
[megdöngött.
Carafa meggondolta a dolgot és többet nem lövtt.
Zrínyi Ilona Carafa megmaradt seregét kurucaival
[megverte
És azt az ágyúval lövettét s véres lövest Carafa
[szobrot tette.
Munkács környékéről jött vagy ezer nép
És koszorúkkal, zászlókkal a hős nő elé lép.
„Isten étesse kegyelmedet”, kiáltotta a hány volt.
Czinka Panna szép dalt énekelt és huzta a
[nótát s bandája volt.
Ezek kontráztak, szépen, lelkesen muzsikáltak
És a szép Zrínyi Ilonától 100 hordó bort kaptak.
E mellett a népi gyönyörűen énekelt
És azt dalolta s viszhangra kelt:

Hazádnak rendületlenül
Légy híve óh magyar;
Bölcsöd ez s majdan srod is,
Mely ápol s eltakar.
A nagy világon e kívül
Nincs számodra hely;
Aldjon vagy verjen sors keze,
Itt élnek, halnak kell!

És gyönyörű rózsacsokrot visz anyjának
És mind esküvel fogadta: ura lesz szavának;
Megérkezett. „Boldog vagyok”, szóló szép Ilona,
Te vagy az én szép fiam; de jó volna,
Ha leányomat is megtalálnának.
Ó már férjhez ment egy grófhöz; ki nézett
[réánk?
Mikor előkerült leányom. Oh! Örültem,
Itt van leányom, édes szerelmem.
Édes anyám — szóló Rákóczi — bevallom:
Van nekem egy gyönyörű szép galambom!
Magdaléna az én drága menyasszonyom
A templomban büszkén lép majd fogadom.
Ah! Milyen szép Vénus teste, arany haja
Hogy elveszem — a táborom megtudja!
Csinka Panna sirón hedűli, danolja.

Híven két karjával szívére emel
Az én szívem teli van édes örömmel.
Adja Isten — mondja Rácz — boldogok legyünk
És legyen majd egy gyönyörű gyermekünk!
A nagymama elfojta ringatni
És cucliból örömmel szoptatni.
Jaj de nagy baj történt nagymamával
Elalszik, szépen, nyugodtan — és meghal.
Rákóczi és Magdolna megrémül,
Arcuk borult, szemükben könny gyűl!
Virágok közzé, koporsóba teszik,
Virágos lugasban ravatalra emelik.
Szép márvány arca körül rózsákat fűznek,
És hideg kezébe arany keresztet tesznek.
Eljött a halálára a hercegprimás
És szép beszédet tartott, ilyet nem tud más!
Elvitték a nagymama koporsóját:
Rodostóba. Ott fényesen ragyogóan eltemették.
A Galaiti Szent Benő templom kriptába tették.
Liliom koszorút a koporsójára
Egyé ország siratta gaszba
E vagy tizezen meglátogatták sirját
És a nap is feltette nagy és szép koszoruját.

Ennek iker-testvérei a szintén egy szívből fakadt 5. és 6. számú versek. Avval a külömbiséggel, hogy az előbbi érzéket tanusít a rimelés iránt s rettentő ortográfiaival ugyan, de értelmesen elmondja az egri híres diadalt. Az utóbbi pedig nem is elbeszélő (sit vonia verbo!) költemény, hanem olyan lyrail valami.
Ezekhez igen formázódik a 3. számú. Krónikás modorban elűdölt historia, ilyenféle rimeléssel:

Jó Edekon vitéz Konstantinápolyba
Oresztész bajnoknak hű társaságába.
Atilla hűn király fontos üzenetét
Theodósiuszhoz, császárhoz elvitték.

Vagy:

Konstantinápolynak császári udvara,
Pompa-fénytől ragyog; s fényes lakomára
Az ország nagyjai mind egybe gyűltenek,
Tiszteletére a hűn leventéknek.

A többiről mintha látszanék, hogy olyan emberek írták, akik iskolába járnak, vagy legalább iskolába is járhattak. De *kis* gymnasisták fióknépközpökrenek színvonalát egyik sem haladja meg. A 7. számú Kisfaludy Sándor regények modorában zengiesél. A 4. számú Bánffy Dénes esetét valami művészkedő formában akarja előadni s naivsága, gyakorlatlansága annál inkább szembe ötlék. A 8. számú valamely történeti kis kézikönyv Dózsa Györgyre vonatkozó cikkének rimbe szedése. Házi dolgozatul vers-gyakorlatnak elég jó is volna. Múltó párja a 9. számú Báthori Erzsébet síri nyugalomát zavaró „ballada.” Tarsul vele a 10. és 11. számú. Ilyen a 12. számú is, a melynek szerzője különben nagyjában elég ügyesen rimel, de aztán helyel-közzel így fujja:

Te vagy első az országban
Fejedelmünk után;
Erdély minden táján
Jószágod akárhány.

Vagy:

De a jóban telhetetlen,
Mind magasabba lát:
A császár udvarát
Követeli járák;
Német haddal fejedelem
Akar lenni, mondják.

Vagy:

Nem oszlik szét, nehéz felbő
Bánffy, Béli gondja.
A gyanú zord fája
Leveleit hajlja.

A bírálók azt vallják, hogy a pályadijak nem arra valók, hogy ki ne adják, de, hogy jutalmul, ösztökölésül szolgáljanak. Azzal a szándékkal fogtak a beérkezett művek olvasásához, hogy ha valamelyik (hirlapi nyelven szólva) a közzölhetős mértékét megüti, a pályadíj kiadását javasolják. De ezt javasolni a legjobb akarattal sem bírják.

Nem tehetünk mást, mint szíves kérésrel fordulunk a tollforgatókhoz, derék költőinkhez, vetközzék le a közömbösséget, képzelj vagy valódi sérelemből eredő esetleges nehezteléseket feleadják s szálljanak komoly, nemes versenyre. Ne hagyjuk így bitangul ezt a szerencsétlen, jobb sorsra érdemes pályázatot.

Csengeri János dr. és Ejszaki Károly bírálotársaim azt írták alá, hogy teljes egészében elfogadják, kivéve az *utolsó bekezdést*. Az eddigi szokástól eltérőleg az Erdélyi Múzeumban nem közölték a jelentést szó szerint, hanem csak (mint ott olvashatni) lényegében. Miért? Mikor a jelentés minden soráért a jelentéstevő felelős s csak úgy felel meg a valóságnak, a hogy megírta.

Ennek története van. Kolozsvár a *Bánk-bán* bukott első pályázattól a millenáriusig országjárta a maga pályázatairól. Kovács Samu dési pap meghal s 2000 koronát hagyományoz a Múzeum-Egyeletnek, hogy annak a kamataiból évenként pályázatot hirdessen magyar történeti tárgyú balladára. A jutalom a *legjobb műnek okvetlen kiadandó*. Az egyesület elfogadta ezt a határozatot, avval a szabályszerűen tett változtatással, előleges kikötéssel, hogy a díj a legjobb munkának akkor adandó ki, ha az irodalmi becsü is. Világos, hogy a változtatás csak azért történt, nehogy a díjat esetleg (mint az az idén történt volna!) minden kritikán alól álló mű vigye el.

De világos az is, hogy az örökragyó szándékához akkor járunk legközelebb, ha nagy, tulságos igényeket nem táplálunk. Első ízben bekezdett 36 mű. A bírálók azt javasolják, hogy a díjat egyik mű szerzője se kapja meg. Pedig *saját jelentésük* az tűnik ki, hogy a pályázat sikeres volt. De ők az alapítvány szelleme ellenére igen magasra állították a

mértéket s iskolás modorban dogmatikusan ítétek. Van nekik az iskolából így-ugy megértett definíciójuk a balladáról, s ennek Procrustes-ágyába belefektették a pályaműveket s huzták-faragták. Utólagosan 7 ballada (ennyiről van tudomásunk!) megjelölt különböző fővárosi lapokban, ismeri a közönség. *Maglath Margitot* az Irodalmi Társaságban olvasták fel hatással s azóta köztetséssel szavalják mindenfelé. A bírálók eljárása (joggal vagy nem, ez itt mindegy!) felháborodást keltett írói körökben. E felháborodásnak éppen az *Ujság* adott volt erős kifejezést. Azt hangoztatta, hogy ilyen körülmények közt önértetes író nem vehet részt a pályázaton. Ennek következtében másodízben csak egy mű érkezett, mely bizonyos jó tulajdonságai mellett is nem volt jutalmazható. Különben az utolsó pillanatban állott kötelnek valaki s adta be a művet. Most harmadízben, 13 pályamű érkezett! Rettenetes gyarló dolgok! A jelentésből tehát kihagytak minden erősebb kifejezést, a mi a helyzetet megvilágosíthatja s a kifejezéseket szintelenre mosogatták. Kihagyták az egész mintakölteményt. En evvel bizonyítani akartam, hogy itt nem tulságos követelésekről van szó, nem kikapott sorokat mutogatok, hanem az egész: felfogás, szerkezet, nyelv, verselés, minden lehetetlen, hallatlan. Ilyen még Magyarországon alig eshetett. Azt hiszem, ennek a csufos állapotnak a nyilvánosságra jutását akarták valahogy elkerülni, némileg leplezni. De minek? Ezt tudni kell s éppen így kell tudni. Ezután más nem következhetik, minthogy jövőre (egy pályamű sem érkezik be. De ennek nem volna szabad megtörténnie. Erre szolgált az én jelentésemnek utolsó bekezdése. S mi ebben a kifogásolni való? Az, hogy ne költők pályázzanak, hanem házmesterek, kucseberek? Ott csak az nem tetszhetett, hogy a költők *képzelt vagy valódi sérelemből eredő esetleges nehezteléseket feleadják*. Ez azt a gondolatot keltheti, hogy hátha a sérelem valódi. Mert, hogy van, az bizonyos! En nem szoktam meg a hátsó gondolatokkal való szónoklást, a leplezett beszédet. Azt mondtam, a mit gondoltam. De ha *előre* figyelmeztettek volna, *annak az egy peres részletnek a kihagyásába beleegyeztem volna*, mivel már ugy is elmondtam, a mit akartam.

Örülök, hogy a szerkesztőség hozzám fordult, mert így alkalmam van, hogy a mit a Múzeum közleménye lehetetlenné tett, itt engesztelőleg szólhassak, hogy a dolog a rendes mederbe terelődhesseik. Ismétlem bírálati jelentésem kihagyott, azonban az én felfogásom, ezétem szerint nagyon lényeges *utolsó bekezdés*ét.

Versényi György.

Közigazdasági dolgok.

Kolozsvár, július 25.

Kossuth Ferenc és a szász iparos.

Jól esik tapasztalunk, hogy a minden magyart gyűlölő szászok között is akad egy-egy derék férfiú, a ki fölül tud emelkedni a nemzetiségi elfogultságon s mint magyar honpolgár lelkesedni tud a magyar önállóságért s a „szerezett magyar hazáért.”

Ez a derék szász iparos Stenzel Gusztáv nagyszabású posztó készítő, a ki néhány nappal előbb üdvözlő levelet küldött Kossuth Ferencnek az önálló vámtérület mellett való állásfoglalásáért. Ime a levél:

„Nagyságos uram! Engedje meg, hogy mint egyszerű polgára szeretett magyar hazánknak, legmélyebb tiszteletemet és hódolatomat fejezzem ki azért, hogy ön az önálló vámtérület fölállításának követelésével a hazai ipart megvédeni törekszik; nincs ország a kulturálmok között, a hol a különböző, de különösen a textil iparezikketek oly nagy mennyiségben értékesítik, mint nálunk. Adjon a Mindenható önnek erőt és egészséget, hogy ezt a célját elérje. Mély hódolattal és tisztelettel egy szász származású magyar honpolgár, nagyszabású lakos. Nagyszabású, 1903. július 18. Stenzel Gusztáv, posztó készítő.”

Tehát mint „egy egyszerű polgára a szeretett magyar hazának” üdvözlő a függetlenségi párt vezérét Stenzel Gusztáv a szász iparos. És azt hisszük, nem egyedül való a szászok közül, a kik szívvel-lellekkel csüngenek az önálló vámtérület létesítéséért, különösen pedig a magyar haza függetlenségéért, mert igen jól tudják azt, hogy Magyarország a közönséges állapotba Ausztriával semmi egyéb, mint rabszolgasága, leigázása és az osztrák érdekeknek kiszolgáltatása.

Legsúlyosabban nehezedik az osztrák ipar az erdélyi iparokra. Igazolják ezt iparkamaráink jelentései. Ugy a kolozsvári, mint a brassói és marosvásárhelyi kamarák évről-évre iparunk hanyatlásáról panaszkodnak, s annak föllendülését az önálló vámtérület létesítésétől várják, hogy legalább a belfogyasztást biztosítsák ipari produktumainknak.

Hisszen egyetlen kivételi területétől, a jól fizetett román piacától el van zárva, csupán Bukovina és Galiczia, részben pedig az okkupált tartományok piacai val-

nának export területei az erdélyi iparosoknak, de ezeket is elkaparintja előlük az osztrák, a német, francia s más külföldi gyárak produktumai.

A brassói híres posztó gyáraknak nyoma veszett. Egyetlen utolsó nagy gyára is már pár év előtt beszüntette üzemét s a szarító póznák, ott disztelenkednek üresen, mint valami akol-kerítések a Zenkkel áttellenben, Brassó gyárvárosi negyedében.

A nagyszabású posztósok, hogy fennállásukat némileg biztosítsák az osztrák konkurrenciával szemben, *szövetkezetbe* léptek és hogy a m. kir. esendőrség posztó szükségletének szállítást elnyerhessék, mechanikai szövőszékeket állítottak be, de keserűen csalódtak, mert daczára, hogy ajánlatuk legelősebb volt, mégis *mellőzték* s osztrák szállítónak adták.

Sok ilyen példák tudnánk fölso-rolni, a melyek nemesek egyszerű hanyatlást tüntetnek fel, hanem teljes végpusztulással fenyegetik Erdély egykor virágzó iparát. A kalaposok, szabók, cipészek mind-mind az osztrák verseny áldozatai. A *kötélgyártás*, melynek kivitele Romániával páratlan volt, csaknem teljesen megszűnt s nagyrésztük ez iparosoknak kivándoroltak Romániába. A *timárolak*, a *szijgyártók* helyzete hasonló a kötélgyártókéval. Ez utóbbiak közül a *besztercei szijgyártók* szövöttek, különösen a hadsereg szükségletének szállítására; de folyton sok nehézséggel küzdenek, holott nemesek szállítóképesek, de gyártmányuk kifogástalan minőségűek.

Szóval az egész országrész ipara nyomorog az osztrák verseny miatt; a minek egyetlen orvosszere, megmentője, gazdasági önállóságunk lehet csupán s igazán jól esik konstatalnunk, hogy végre-valahára akadt egy hazafias szász iparos, aki nyíltan merte üdvözölni Kossuth Ferencet, akinek legfőbb törekvése az önálló vámtérület mielőbbi megteremtése.

Hisszük, hogy Kossuth Ferenc te-kintetét ez az üdvözlő levél a bérces Erdély felé irányítja s alkalmat vesz magának ennek iparát, kereskedelmét s egész közigazdaságát egész közléről részletesen megismerni, mert az itt szerzendő szomorú tapasztalatai bizonyára még nagyobb tevékenységre serkentik erdélyi-részi képviselő társaival együtt, akik előtt Erdély pusztuló ipara, bár soha közönséges nem volt, de — sajnos — behatóbban nem is foglalkoztak vele.

Egy osztrák iparkamara és a kiegyezés.

Az alsóausztriai kereskedelmi- és iparkamara évi jelentésében kimerítően foglalkozik a kiegyezési javaslatokkal, melyben sürgeti a kiegyezés mielőbbi megkötését, mert a késedelemzés — úgy-mond — a *monarchia egész kereskedelmi politikáját válságos helyzetbe sodorja*.

Együttal követeli az osztrák kormánytól, hogy *kizárólag az osztrák ipart támogassa*. De követeli azt is, hogy a közös hadsereg részére történendő szállítá-soknál az osztrák ipart a *kvóta alapján előnyben részesítsék*.

Szóval megint a régi nóta. Minden-áron sietni a közös vámtérület biztosítá-sával, mert jól tudja az osztrák iparkamara, mily káros következményekkel jár rájuk nézve a közös vámtérület megszüntetése. Ezért aztán, habár nincs megelégedve abban, hogy az új vámtarifa szerint a gabonavámokat emelték, mégis azt óhajtja, hogy *ne csak tiz esztendőre*, hanem lehetőleg többre kasszák meg a kiegyezést, mert állandó gazdasági viszonyokat csak így lehet teremteni.

Persze mindezt nem Magyarország, hanem az összbírodalom érdekében óhajtja az osztrák iparkamara, mely összbírodalomnak igen jó fejős tehene Magyarországnak. Már pedig egy ilyen barmos jó-szágtól nem szívesen válnék meg Ausztria, az bizonyos.

Apró igazságok.

Irtia: Szánthó Károly, lemhenyi kör-jegyző.

Akármerre megyünk, a társadalom minden rétegében a megélhetés ezerfele nemének különböző panaszai üti meg fü-leinket. A hivatalnok csekély fizetéséről, a gazda gyeenge terméséről, az iparos az üzem hanyatlásáról beszél. S mindannyian az elmúlt régi jó idők tejben, vajban uszó korát hozzák fel s elítélik a mai gőzerővel dolgozó társadalom összes alkotásait. S hogy ítéletüknek nagyobb nyomatékot adjanak, még azt sem res-telleg felhozni, hogy megélhetésük javu-lása a tanult emberek túlnyomó száma miatt nem remélhető.

Ezen ferde elmélkedés következmé-nye teremti meg azt, hogy társadalmunk csaknem minden részénél az elégtellen-

ség tünetjei, oly alakban tűnnek fel, melyek nem csak az össz-társadalom, hanem az állam érdekeit is veszélyeznek, vagy legalább is költséges ellenőrzésnek teszik ki s ha okszerű, komoly megfi-gyelés és hűségös kutatás tárgyává tesz-szik a kérdést, alig hiszem, hogy az ok és okozati összefüggés között létező ka-pocs hiányát föl ne találjuk.

Az ugynevezett „rég jó időkben” a hivatalnok kevés dotáció mellett, csupán ambícióból szolgált, de szolgálatának eredménye is csak olyan volt, mint milyen egy ember ambíciójából születethet. Fél-lősség tudata és következménye nélkül végezte dolgait, úgy, miként azt a válto-zó körülmények és érdekek megköve-telték s ez mellékfoglalkozása volt, de e mellett igényei éppen nem léteztek. Ez képezte az előnyök előnyét.

A gazda ember megfőtt a saját zsírszájában s nem utánozta ruházatban, kedvben, csinban, étkezésben, mulatság-ban s különböző sportokban azokat, ki-ek akkor főnemeseknek neveztek. A fa-lusi nemes ember és neje megelégedett az otthon szőtt ruhával, a tulipán ter-mészetes szépségével s a rezeda illatá-val. Ma pedig oda vágják, hol ezen szín és illat esábitólag és mesterségesen van készítve....

A régi időben a váltó adóst, ha határidőre nem fizetett, bebörtönözték s mindenki irtóztató a váltógazdaságtól. Ma a nagy személyi hitel mindenkit váltó-adósságba kever s számtalanszor mellőz-hető szükségleteinek fedezésére is a váltó-hoz nyul s a helyett, hogy a felvett váltókölcsönt gazdasági vagy ipari cé-lokra fordítsa, elveri a „blatton”, kores-mákban és mulatságokban, vagy pedig elküldi Bécsbe, Párisba, mert neje és leánya éppen olyan tolettében óhajt a bazárban megjelenni, — mint a mi-nőt a francia szabónő a szomszéd fa-luban lakó nagybirtokos leányának ké-szített. A régi időben nem szégyenlette a tekintetes asszony szép leányával fel-ülni a csákószarvú ökrök által vont sze-kerbe s elment a városba beszerezni a szükségeseket. Ha ma ilyent látunk, uj-ságszámba megy s valamirevaló gavallér még csak szoba sem áll „az ilyen fajta fogaton járókkal.

Ha esinos fogat s livrés kocsis áll rendelkezésére, senki sem törődik ezek szerzési módjával és a végeredmény sor-vasztó következményeivel, hanem rajong, fut a látszatért, mint gyermek a szap-panbuborék után.

A hivatalnok azt hiszi, hogy a föld keresekén ninesen nálánál szánandóbb halandó; mert utolsó fillérig ki van szabva, hogy a havi gázsiból, hová meny-nyi kell s ha csak egyszer eltérveszti az egyensúlyt, a mérleg serpenyője többé helyre nem billen, hanem folyamodik a személyi hitelhez, vagyis a váltógazda-sághoz. Ha eme körülmény néhányszor ismétlődik, a hivatalnok oly anyagi zava-rokba kerül, honnan csak munkahajla-mának, szorgalmának, függetlenségének, önállóságának s a legtöbb esetben be-csületének feloldozásával kerülhet ki. Az előbbi négy eset a közügy rovására tör-ténik; míg az utóbbi az egyén megsem-misülésével végződik. Ezen szomorú je-lenségek teremtik meg a közhivatalnok iránt oly sokszor nyilvánuló bizalmatlan-ságot és ellenszenvet. Igaz, hogy a ta-nult emberek és a munkás, a szorgalmas, igazságos, megbízható egyének száma között óriási aránytalanság létezik, de ennek megcáfolhatatlan oka a különféle elérhetetlen vágyak hóbortjainak gyó-gyíthatatlan diagnózisában keresendő. Itt csak egy óvszer hathat s ez a nevelés egyszerűsége.

Az iparos osztály elégtelensége sem egészen jogosult; mert a régi idő-ben nem részesültek oly kedvezmények-ben, mint ma s ha igazat akarok mon-dani, talán éppen ezen körülmény készíti elő az elégtelenség talaját. A mostani komoly iparos örökre lélni kellő gene-ráció teljesen hiányzik; mert a fiu az apa tisztességes mesterségét lealázónak tekinti s egy magasabb társadalmi sfé-rában keresi az anyagi boldogulás útját s hogy oda beférkőzzék, szülőit folyton pumpolja, kik a célt tévesztett fiu hiu-ságának elég oktalankodó hódolni, sőt örülni is. S így a tisztességes iparos anyagi ereje megtörik s invadéuk a ká-véházak és koresmákban verik el azt, mit a munkás kéz kitartó becsülettel szerzett.

Az iparosok leányainak nevelése irá-nyában is leledzik egy baj, mi az iparos osztály alapos fejlődésére bénítólag hat s ez az, hogy az iparos leánya megve-tőleg tekint a szorgalmas és becsületes iparos legényre s okvetetlenül „hivatal-nok-féle” ember után áhítozik s a nagy-zás hóbortja megmegtéríti összes érzékét, oly vágyakkal, melyet ha elérhetnek is — legtöbb esetben — az iparos apa által folytatott tisztességes életmódot még csak meg sem közelítik.

Ezen szomorú állapotok megválto-ztatásán a saját utján segíteni ugyan nem lehet, hanem a társadalom minden rangu tényezőjének s főleg a komoly iparosok-nak kell oda hatniok, hogy a létező fer-deségek kiközösítésére teremtsen meg azt, mit nem csak a társadalom, hanem a tisztességes iparos osztály érdeke is meg-követel.

A szülők pedig gyermekeik nevelé-sében kövessék azt az utat, mely őket a valódi boldoguláshoz és nem a szemfény-tökhöz vezet.

2474 19—*